10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2003 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 227(2912)

Ազգ
Azg
armenian daily

Թբիլիսիի դպրոցներից մեկում նռնակի պայթյունից զոհվել է 10-րդ դասարանցի Էդուարդ Մխիթարյանը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թբիլիսիի թիվ 146 դպրոցում ռազմական պատրաստության պարապմունքի ընթացքում պայթել է մարտական նռնակ: Այս մասին հաղորդել են Վրաստանի ՆԳՆ մամլո ծառայությունից: Պայթյունի հետեւանքով զոհվել է տասներորդ դասարանցի Էդուարդ Մխիթարյանը, եւս վեց աշակերտներ վիրավորվել են: Նռնակը պայթել է, երբ ուսուցիչը տասներորդ դասարանի աշակերտներին բացատրում էր ձեռքի նռնակի կառուցվածքը: Իրավապահ մարմինների աշխատակիցները պարզում են, թե ինչպես է ուսումնական նռնակի փոխարեն ուսուցչի ձեռքում հայտնվել իսկական զինամթերք: Ըստ ռազմագիտության ուսուցչի, որը նույնպես վիրավորվել է, ուսումնական երկու նռնակները օգտագործվել են պարապմունքների ժամանակ վերջին երկու տարիների ընթացքում: Նա տարակուսում է, թե ինչպես է դպրոցում հայտնվել մարտական նռնակը: Դատախազության նախնական վարկածի համաձայն, ուսումնական նռնակը կանխամտածված փոխարինվել է մարտականով: Մինչդեռ իրավապահ մարմինների մի շարք ներկայացուցիչներ հակված են այն կարծիքին, որ տեղի ունեցած միջադեպը դժբախտ պատահար է:

ՎԻՃԱԿԱԽԱՂԵՐ

Ձնջիր եւ ստեղծիր... զայրույթ

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

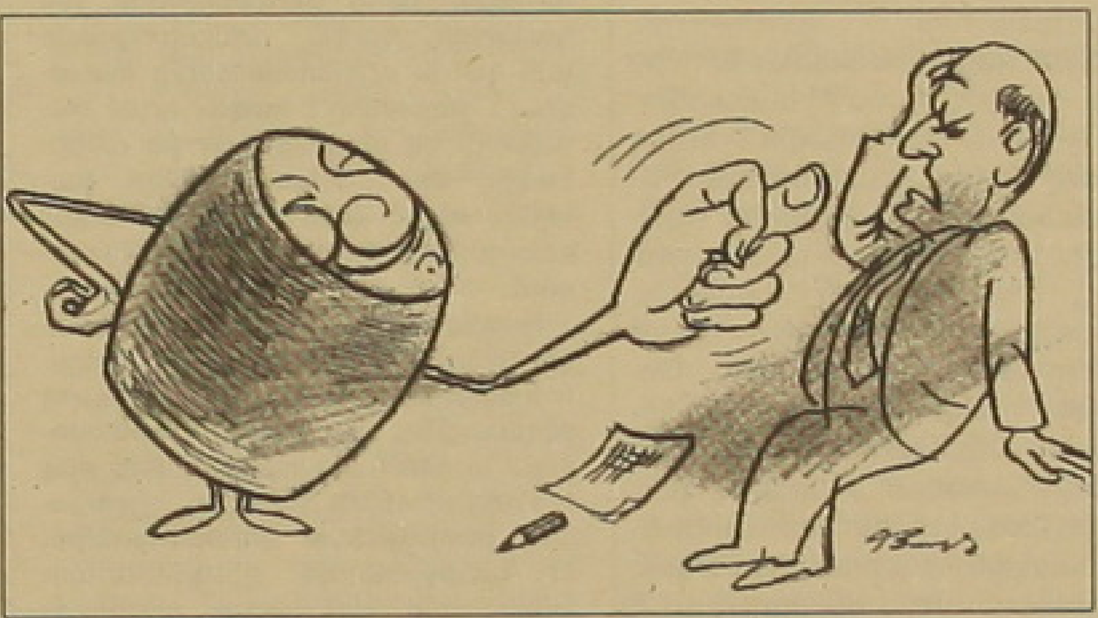

Երբ մոտ 2 տարի առաջ Ազգային ժողովը բարձրացրեց վիճակախաղերի գործունեության համար հաստատագրված վճարները, թվում էր, թե մի քանի տասնյակ լոտոների միաժամանակյա գոյությունը մնաց անցյալում: Սակայն վերջին մի քանի ամիսներին հեռուստաեթերը հեղեղած վիճակախաղերի առատությունն ու դրանց բազմացման՝ առնետներին բնորոշ արագությունը ցույց տվեցին, որ այդ տպավորությունը թվացյալ էր: Հայրենի որոշ «գործարարներ» առանձնահատուկ սեր ունեն բացառապես խաբեության միջոցով հարստանալու: Իսկ որ հեռուստալոտոները ոչ այլ ինչ են, քան խաբեություն, թերեւս միայն միամիտները չգիտեն: Ցավոք, վերջիններիս առատությունն էլ այն պարարտ հողն է, որը վիճակախաղային բիզնեսին ծավալվելու հնարավորություն է ընձեռում: Որո՞նք են այն քայլերը, որոնք կկանոնակարգեն այս ոլորտում տիրող անմխիթար կացությունը եւ գոնե նվազագույնի կհասցնեն լոտոների բացասական հետեւանքները հասարակության համար:

Մեր բարձրաստիճան պաշտոնյաները, ընդհուպ ԱԺ նախագահը, առիթը բաց չեն թողնում լոտոների՝ հեռուստաէկրանը հեղեղելու եւ մարդկանց նյարդերի վրա ազդելու մասին հայտարարություններ անելու համար:

Տես ➧ էջ 3

ԱՆՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հետընտրական հակահայկական հիստերիա

Հիստերիայից տանջվում են նաեւ վրաց հատուկ ծառայությունները

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Վրաստանի պետանվտանգության նախարարության արտաքին հետախուզության ղեկավար Ավթանդիլ Իոսելիանին Թբիլիսիում լույս տեսնող հայաստանյան «Ձորջիան թայմս» թերթին տված հարցազրույցում չի բացառել, որ Հայաստանը կարող է շահագրգռված լինել Վրաստանում ցնցումներ առաջացնելու իրավիճակը:

«Ասվում է, որ Հայաստանի որոշ ուժեր ջանում են Վրաստանում ցնցումներ իրավիճակը, որպեսզի մեր երկրում չիրականացվեին մեծ էներգետիկ նախագծեր, եւ այդ ուղիներն անցնեին Հայաստանով: Որքանո՞վ է հավաստի այդ տեղեկությունը» հարցին Իոսելիանին պատասխանել է. «Անշուշտ, ե՛ւ Հայաստանը, ե՛ւ որեւէ այլ երկիր շահագրգռված են, որ իրենց տարածքում իրականացվեին լուրջ նախագծեր, բայց ես չեմ կարող ասել, թե մեր հայ եղբայրները իրենց կյանքեին նրա համար, որպեսզի էներգետիկ ուղիները չանցնեին Վրաստանի տարածքով»:

«Նրանք (հայերը) ցանկություն ունեն, ես չեմ թաքցնում, եւ նրանք չեն թաքցնում, բայց չեմ կարծում, թե հայերը կգնային նման արմատական քայլի: Այստեղից հետեւում է, որ Հայաստանի դիրքը հաշվի առնելով, նրանք շահագրգռված կլինեին ցնցել իրավիճակը Վրաստանում: Հնարավոր է, որ Հայաստանում կան որոշ ուժեր, որոնք աշխատում են այդ ուղղությամբ, բայց այն, ինչի մասին խոսում եմ, դա հայկական քաղաքականությունը չէ», ասել է Իոսելիանին:

Երբ նախկին նախագահ Շեւարդնաձեի համախոհներից Իրինա Սարիշվիլի-Ճանտուրիան հայտարարում է, թե «նոյեմբերի 23-ին Վրաստանում հաղթեց ոչ թե Շեւարդնաձեին ընդդիմադիր քաղաքական ուժը, այլ՝ հայկական լոբբին», կարելի է ուշադրություն չդարձնել այս տիկնոջ խոսքերին: Երբ Շեւարդնաձեի մեկ այլ համախոհ Իրակլի Գոգավան հայկական սփյուռքի ձեռքի գործ է համարում Վրաստանում իրականացված պետական հեղաշրջումը, այս պարագին կարելի է համարել հիմար: Ինքը՝ Շեւարդնաձեն, բազմիցս կրկնել է, որ հեղաշրջման հետեւում էին ԱՄՆ-ը, Թբիլիսիում Վաշինգտոնի դեսպան Մայլսը եւ Սորոսի հիմնադրամը:

Երբ Շեւարդնաձեի մեկ այլ համախոհ, խորհրդարանի փոխնախագահ Վախթանգ Ռչեուլիշվիլին հեգնորեն ասում է, թե «Բուրջանաձեին, ժվանիային եւ հայերին շատ է սիրում» կամ ժվանիային պիտակում «արվամոլ եւ հայ», կարելի է դա էլ անուշադրության մատնել, համարելով, որ խորհրդարանի փոխնախագահը պաշտոնական տեսակետներ չի արտահայտում:

Սակայն անհասկանալի է, երբ Վրաստանի թիվ 2 հետախույզ Իոսելիանին է հայտարարում, որ «Հայաստանի դիրքը հաշվի առնելով, նրանք շահագրգռված կլինեին ցնցել իրավիճակը Վրաստանում»: Թերեւս, Հայաստանի դիրքը հաշվի առնելու դեպքում պետք է առաջին հերթին հասկանալ, թե ինչ կարեւորություն ունի Վրաստանը Հայաստանի համար:

Նմանօրինակ հայտարարությունները կաթիլ առ կաթիլ նստվածք են թողնում շարքային վրացու եւ շարքային հայի հոգեբանության մեջ, եւ եթե այսօր Վրաստանում կան որոշակի հակահայկական տրամադրություններ, ապա դրանք արդյունք են վերջին մի քանի տարիների, հատկապես վերջին մեկ տարվա վրացական մամուլի եւ քաղաքական գործիչների հակահայ հայտարարությունների:

Ի դեպ, երեկ նույն Իոսելիանին հայտարարել է, որ վրաց հատուկ ծառայություններն ունեն տեղեկություններ, որ արաբական որոշակի երկրներ նախապատրաստվում են դիվերսոն գործողություններ Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղի վրա:

Ուժգին պայթյուն Մոսկվայի կենտրոնում

ՄՈՍԿՎԱ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեքշաբթի առավոտյան ժամը 11-ին Մոսկվայի կենտրոնում՝ «Նացիոնալ» հյուրանոցի մոտ ուժեղ պայթյուն է որոտացել: Ինչպես հաղորդում է «Նովոստի» գործակալությունը, նախնական տվյալներով պայթել է մարդասպան ահաբեկիչ: Մենեժնայի այլանդակված թափքի մոտ անմիջապես պայթյունից հետո պառկած է մնացել հինգ մարդ: Հյուրանոցի առաջին եւ երկրորդ հարկերում կոտրվել են ապակիները: Մոսկվայի ՆԳՎ-ում «Նովոստի» գործակալությանը հաստատել են Տվերսկայա փողոցի թիվ 1 շենքի մոտ տեղի ունեցած արտակարգ պատահարի լուրը: Ըստ ՆԳՎ ներկայացուցչի, պայթյունի հետեւանքով տուժել է ութ մարդ: Նախնական տեղեկությունները հինգ տուժածի մասին էին: Պատահարի վայր է մեկնել Մոսկվայի ՆԳՎ օպերատիվ-քննչական խումբը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Առայժմ 2 հայ Պետդումայում՝ Չիլինգարովը եւ բանկիր Եղիազարյանը

ՄՈՍԿՎԱ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ - ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ: Ներկա դրությամբ իրենց տեղը Ռուսաստանի Պետդումայի նոր կազմում հայերից միայն 2-ն են ապահովել՝ հայտնի բեւեռախույզ եւ նախկին Պետդումայի փոխխոսնակ Արթուր Չիլինգարովը եւ բանկիր Աշոտ Եղիազարյանը: Չիլինգարովը ընտրվել է մեծամասնական ընտրակարգով՝ ներառված լինելով նաեւ «Եդինայա Ռոսիա» կուսակցության պահեստային ցուցակի վերնամասում: Իսկ Եղիազարյանը, ինչպես եւ նախորդ անգամ, մանդատ է ստացել Վլ. Ժիրինովսկու ՌԼԴԿ կուսակցության ցուցակով:

75 մլն դոլար Հայաստանին, 5 մլն՝ Լեռնային Ղարաբաղին

Ամերիկյան Սենատի Ներկայացուցիչների պալատը երեկ հաստատել է, որ 2004թ. ֆինանսական տարվա ԱՄՆ օգնությունը Հայաստանին կազմելու է ոչ պակաս, քան 75 մլն դոլար, իսկ Լեռնային Ղարաբաղին՝ 5 մլն: Բացի այդ, ինչպես տեղեկացնում է Ամերիկայի հայկական համագումար (ԱՀՀ) կազմակերպությունը, եւս 2,5 մլն նախատեսված է արտասահմանյան ռազմական ֆինանսավորում, 900 հազար դոլար՝ ռազմական կրթություն եւ վարժեցում ծրագրերի շրջանակներում:

Էդուարդո Էռնեկյանը մի քանի ժամով այցելել է Երեւան

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 8-ի կեսօրին Երեւան էր ժամանել հայտնի արգենտինահայ գործարար, «Ամերիկըն կորպորեյշն» ընկերության նախագահ, «Զվարթնոց» օդանավակայանի կառավարիչ Էդուարդո Էռնեկյանը: Ինչպես հայտնի դարձավ օդանավակայանից, նա հանդիպել է «Զվարթնոցի» ղեկավար աշխատողների հետ, ծանոթացել օդանավակայանում կատարված աշխատանքներին: Նույն օրը է. Էռնեկյանը մեկնել է Հայաստանից:

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐ

Հայոց լեզվի նկատմամբ մեղսագործ քաղաքականություն է իրականացվում

Օտարամոլությունը խեղդում է մեր մայրենին

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

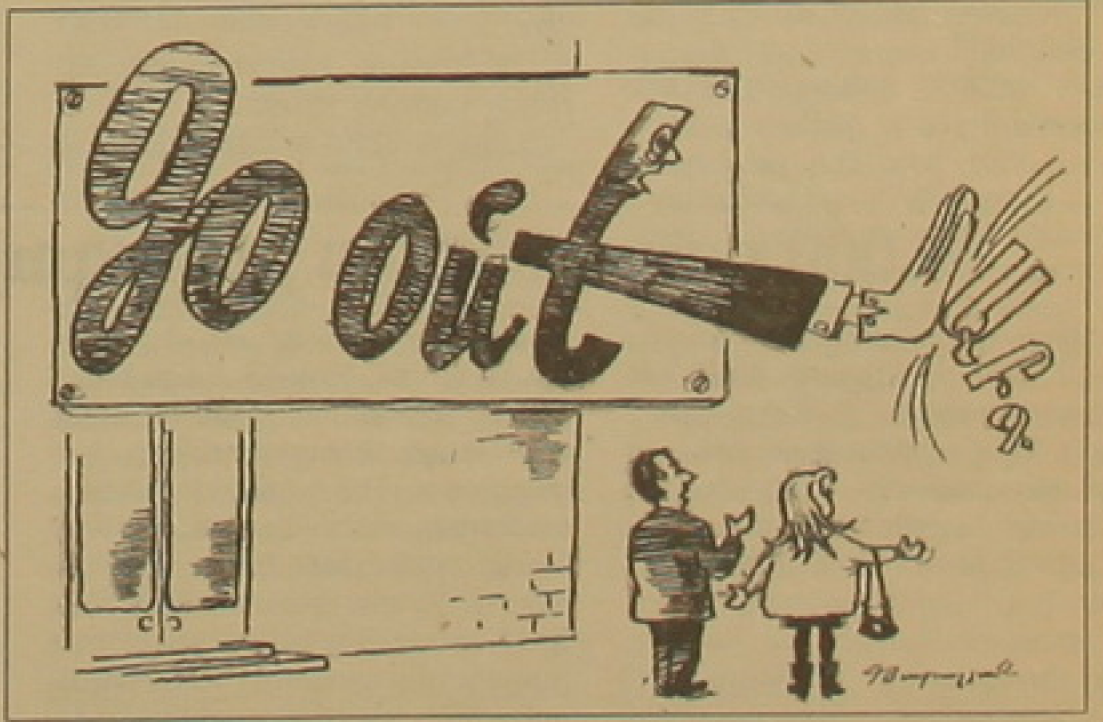

Ազգային ժողովի հերթական լսումներն այս անգամ նվիրված էին հայոց լեզվի անաղարտության պահպանման, լեզվաքաղաքականության ասպարեզում օրախնդիր դարձած շեղումներին ու վերաարբագրումներին: Հրավիրված էին ականավոր լեզվաբաններ, կրթական, կառավարական ոլորտի, հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, եւ պարզապես մարդիկ, ովքեր իրենց գործունեությամբ առնչվում են մոռացված այս հիմնախնդրին: Ե՛վ ԱԺ կրթության, գիտության, մշակույթի, ե՛ւ երիտասարդության հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Հրանուշ Հակոբյանը, ե՛ւ լեզվի պետական տեսչության պետ Լեւոն Գալստյանը, ե՛ւ լեզվաբանության նահապետներ Գեւորգ Ջահուկյանն ու Հովհաննես Բարսեղյանն իրենց ելույթներում ուրվագծեցին պրոբլեմների նույն շրջանակը, որում հայտնվել եւ որի մեջ խեղդվում է հայերենը:

Սովորաբար ընդունված է ասել, թե հայոց լեզվի ուսուցումն սկսվում է դպրոցից: Մտապես երեւում, անվերջ փորձարարությունների ենթակա հաստատությունում այսօր մոռացվել է պատմական այս կարեւոր գործառույթը: Հայոց գրականության, գրի հանդեպ սերն ու հետաքրքրությունը, որ արթուն մնացին նաեւ խորհրդային տարիներին եւ ուսուցչից ու ծնողից փոխանցվում էին դպրոցականին, վաղուց մարել են:

Տես ➧ էջ 2

Ընթացիկ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Համաշխարհային բանկը խոստանում է շարունակել աջակցությունը

Եվրոպա եւ Կենտրոնական Ասիա կատարած այցելության շրջանակներում ՀՀ Կենտրոնական բանկի հյուրընկալությամբ Երեւանում են գտնվում Համաշխարհային բանկի տնօրենների խորհրդի 7 անդամներ, որոնք երեկ հանդիպեցին հայաստանյան լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների հետ: Մինչ Հայաստան ժամանելը տնօրենները եղել են Բոսնիա-Հերցեգովինայում, Սերբիայում, Կոսովոյում: Երեւանից այսօր նրանք կմեկնեն Բաքու:

Ներկայացնելով տնօրենների խորհրդի կառուցվածքը, գործադիր տնօրեն Յահյա Ալյահյան (Սաուդյան Արաբիայից) հայտնեց, որ ՀԲ տնօրենների խորհուրդը կազմված է 24 անդամից, որոնք ներկայացնում են 182 երկրներ: Գործադիր տնօրեններից յուրաքանչյուրի պաշտոնավարման ժամկետը 2 տարի է: Նմանատիպ այցերի ժամանակ սովորաբար պատվիրակության կազմում ընդգրկվում է 6-8 գործադիր տնօրեն: Այնուհետեւ, անդրադառնալով Հայաստանից ստացած տպավորություններին, ՀԲ ներկայացուցիչն ընդգծեց, որ իրենք տպավորված են Հայաստանում տեղի ունեցած զարգացումներով, մասնավորապես տնտեսական աճի բարձր տեմպերով: Նա իր գոհունակությունը հայտնեց նաեւ Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրի (ԱՀՌԾ), դատական համակարգում ընթացող փոփոխությունների եւ հակակոռուպցիոն ծրագրի առկայությունից եւ ներկաների անունից հավաստիացրեց, որ Համաշխարհային բանկը կշարունակի օժանդակել Հայաստանի զարգացմանը:

Հայաստանում ՀԲ ներկայացուցիչ Ռոջեր Ռոբինսոնն իր հերթին տեղեկացրեց, որ ներկայումս մշակվում է Հայաստանին հաջորդ 4 տարիների աջակցության ռազմավարությունը, որը կյանքի կկոչվի 2004 թ.-ից: Հիմնականում բանկն օժանդակելու է ԱՀՌԾ-ին, կրթության եւ առողջապահության խնդիրներին: «Մենք աջակցելու ենք, որպեսզի տնտեսական աճի արդյունքներն զգան բոլոր քաղաքացիները», նշեց հայաստանյան գրասենյակի ղեկավարը:

Վրաստանի իրադարձությունների առնչությամբ այս տարածաշրջանը ՀԲ տնօրենների խորհրդում ներկայացնող Ադրիանուս Մելկերթը նշեց, որ ակնհայտ էր ընտրությունների հրապարակված արդյունքների անհամապատասխանությունը Վրաստանի ժողովրդի կամքին: Նա կարեւորեց կայուն ժողովրդավարության առկայությունը այդ երկրում, ասելով, որ դեռեւս պետք է սպասել նոր ընտրությունների արդյունքներին:

Սակայն բանկի Հայաստան այցելած տնօրենները, պատասխանելով լրագրողների հարցերից մեկին, առավել հանգամանորեն անդրադարձան Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղի շինարարությանը եւ Համաշխարհային բանկի կողմից այդ ծրագրի համաֆինանսավորմանը: Ասես արդարացում հնչող նրանց պատասխաններում ՀԲ մասնակցության գլխավոր հիմնավորումն այն էր, որ այս նախագիծը ձեռնարկել են մասնավոր կառույցները, որից հետո միայն բանկը որոշել է մասնակցել նախագծի իրականացմանը: Եթե լինեն այլ նմանատիպ նախագծեր, որտեղ ընդհանուր փաթեթով կարգավորված կլինեն քաղաքական, տնտեսական, բնապահպանական խնդիրները, ապա ՀԲ պատրաստ է իր մասնակցությունն ունենալ դրանցում եւս: Տնօրենները նաեւ հավաստիացրին, որ բանկը նման կոնֆլիկտային գոտիներում որեւէ նախագծի մասնակցելով, կողմերից ոչ մեկի կողքին չի կանգնում:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ավելացան միայն ուղեւորների պարտականությունները՝ պպզենք

- Տեղ չունեմ, եղբայր,- ասաց վարորդը:

- Ոչինչ, ախպեր ջան, կպպզենք: Արդեն քանի հատ բաց ենք թողել... տուն պիտի հասնե՞նք, թե՞ չէ:

Նման խոսակցություններն այժմ երթուղային տաքսիներում սովորական են դարձել: Լինում է նաեւ այսպես.

- Տեղ տվեք, թող նստեն: Տեղավորվեք,- ասում է երթուղայինի վարորդը:

Նստած ուղեւորներն էլ ենթարկվում են վարորդի հրամանին եւ չորս հոգով մի կերպ տեղավորվում երկու նստատեղի վրա: Պարզվում է, վթարից հետո միայն ուղեւորների պարտականություններն են ավելացել: Փորձեք տեղ չտալ: Վարորդը մի քանի անգամ հրամայական տոնով կկրկնի՝ տե՛ղ տվեք: Իսկ եթե համառում եք տեղ չեք տալիս, ասենք, ահա մի երիտասարդի, որն առանց այն էլ հազիվ թե մենակ կարողանար տեղավորվել մեկ տեղում...

- Քուր ջան, տեղ տուր: Մի կերպ տեղավորվեք: Հայ ենք չէ, իրար պիտի տեղ տանք:

Իսկ աղջիկը համառեց եւ երիտասարդին «տեղ» չտվեց:

- Ախպեր, իջի, տեղ չունեմ,- ասաց վարորդն այնպիսի տոնով, կարծես դրա համար աղջիկն էր մեղավոր:

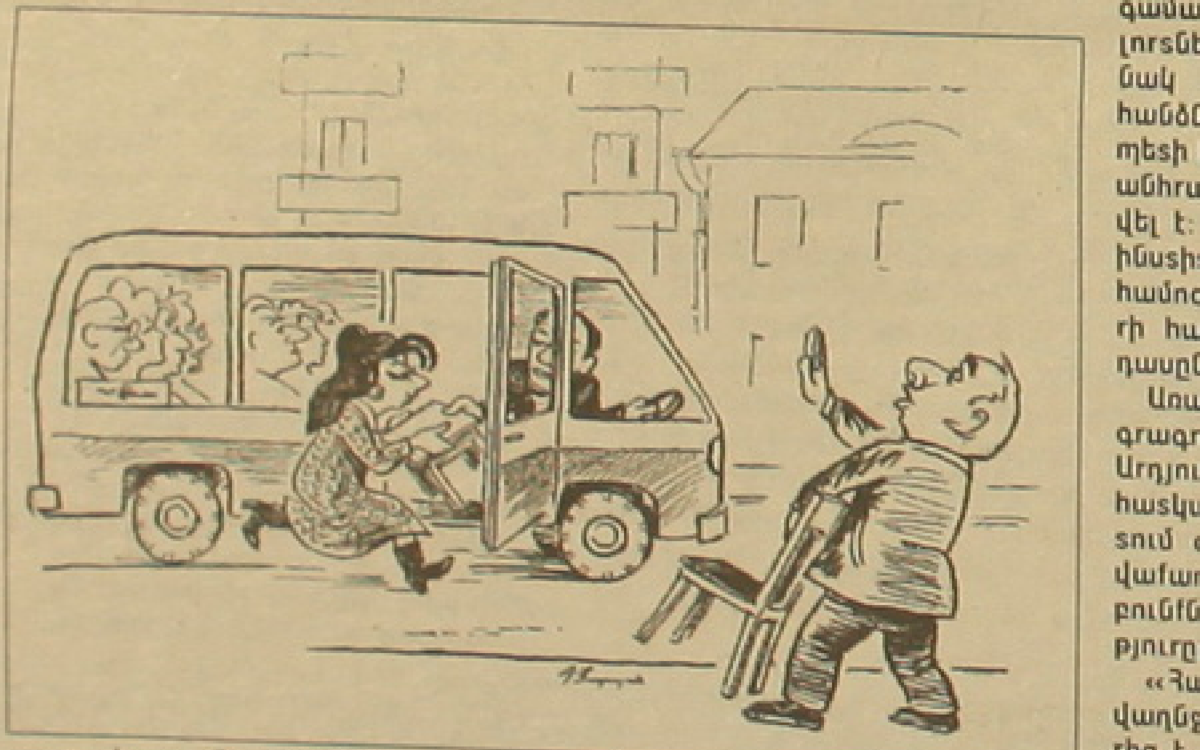

- Ախպեր ջան, ես կպպզեմ,- ասաց երիտասարդը:

Մի անգամ էլ երկու աթոռ ձեռքին երթուղային բարձրացավ մի կին:

- Բարձրացի, քուր ջան, աթոռներիդ էլ մարդիկ կնստեն:

Սակայն այս անգամ վարորդի բախտը չբերեց: Երթուղայինում անընդհատ ազատ տեղեր էին լինում, աթոռները պետք չեկան: Բայց ուղեւորներից շատերի մտքով անցավ, որ այսուհետեւ կարելի է ծալովի փոքրիկ աթոռներով բարձրանալ երթուղային: Պպզելուց հո լավ է:

Այ այսպես ենք երթեւեկում մայրաքաղաքում եւ Եվրամիություն մտնելու ցանկություն հայտնում:

Ա. Ա.

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐ

Հայոց լեզվի նկատմամբ մեղսագործ քաղաքականություն է իրականացվում

Սկիզբը՝ էջ 1

Այսօր երեխայի՝ հայերենի հետ ամենաակտիվ հաղորդակցումն սկսվում է փողոցից: Երեւանի ցանկացած թաղամասում գովազդների ու ցուցանակների տիրապետող լեզուն անգլերենն է, երկչոտ, վախկոտ հայերենը հազիվ է երեւում օտար տառ ու խոսքի կողքին: Անգլերենի հանդեպ անհասկանալի ակնածանք տածող գործարարները նույնպես անբացատրելիորեն ու անպատիժ շարունակում են օտարապաշտությունը: Ոչ Եվրոպայում, ոչ էլ ԱՊՀ որեւէ երկրում սեփական լեզվամշակույթի հանդեպ նման արհամարհալից վերաբերմունքի չես հանդիպի: Գործող օրենսդրությամբ այս կարգի օրինախախտումը պատժվում է ընդամենը 8 հազար դրամ տուգանքով: Եվ գիտակցաբար թե անգիտակից մեր տնտեսվարողները նախընտրում են վճարել այդ 8 հազար դրամը, իսկ ցուցանակը թողնել տեղում:

Առանց օրինագծի խստացման ավերված այս դաշտը հնարավոր չէ կանոնակարգել: Հրանուշ Հակոբյանը տեղեկացրեց, որ իրենց հանձնաժողովն արդեն նախատեսել է վերջ տալ օրինախախտների հանդեպ զիջողամիտ, բարյացակամ վերաբերմունքին, եւ առաջիկայում տուգանքաչափը կսահմանվի 300 հազար դրամը: Ի դեպ, նորաձեւությանը տուրք տալով, շատ գործարարներ օտար անվանումների դիմում են՝ հաճախ նույնիսկ առանց իմանալու, թե ինչ է նշանակում, օրինակ, իրենց նախընտրած ֆիրմային անվանումը: Բարձր լսարանից պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանն իրազեկեց «Ավշարի» տնօրենին, որ ավշարն ընդամենը թուրքական ցեղերից մեկի անունն է, որ գոյություն է ունեցել 16-րդ դարում:

Լեզվական բացահայտ անփութություն են ցուցաբերում նաեւ ԱԺ պատգամավորները, վերին ու ստորին օղակների պաշտոնյաները: Մի ժամանակ ԱԺ-ում գործում էր էթիկայի հանձնաժողով, եւ լեզվի տեսչության պետի կարծիքով, այն վերականգնելու անհրաժեշտությունը խիստ կարեւորվել է: Կինոյի եւ թատրոնի պետական ինստիտուտի ռեկտոր Սոս Սարգսյանի համոզմամբ էլ, ԱԺ պատգամավորների համար հայոց լեզվի ուսուցման դասընթացներ պետք է կազմակերպել:

Առանձին խնդիր է պաշտոնական գրագրությունը հայալեզու դարձնելը: Արդյունավետ կառավարման համար, հատկապես դատաիրավական ոլորտում օրենքները մեկնաբանելիս լեզվաքաղաքական միասնական սկզբունքներ կիրառելը կապահովագրի թյուրըմբռնումներից:

«Հայոց լեզուն եթե ծայրահեղ վաղնջական չէ, ապա հնագույններից է, եւ աշխարհի շատ լեզվաբաններ այսօր հայերեն են ուսումնասիրում՝ պարզելու իրենց ցեղակցությունը: Բայրոնը՝ Մխիթարյանների մոտ ուսանելով մեր լեզուն, ասել է՝ ինչ եվրոպացի քաղաքակիրթ մարդ, որ հայերեն չգիտի: Եվ այդպիսի հայերենն այսօր վտանգված է», իր խոսքն այսպես սկսեց լեզվաբան Հովհաննես Բարսեղյանը՝ իրավամբ նկատելով նաեւ, որ լեզվի խնդիրը նաեւ քաղաքապետների ու քաղաքապետի խնդիրն է, ովքեր համր հանդուրժողականություն են ցուցաբերում քաղաքը համակած օտարամոլության տենդի նկատմամբ:

Հայերենի աղարտման ընդհանուր կաթսայում պատկառելի ներդրում են անում զանգվածային լրատվության, ռադիոյի եւ հեռուստատեսության լրագրողներն ու հաղորդավարները: Հատկապես վերջիններս մասնագիտական «հնարքի» նոր արտահայտություն են որդեգրել՝ մեր լեզվին «ոչ հարազատ», օտարահունչ արտասանությունը, առոգանությունն ու շեշտադրումները:

Սոս Սարգսյանն ուշադրություն հրավիրեց հեռուստաֆիլմերի ու կինոֆիլմերի հայերեն թարգմանությունների վրա: Խնդիր, որի մասին նույնիսկ չի հիշատակվում այսօր, բայց որ նույնպես դավադիր առաքելություն է իրականացնում: Հեռուստասերիալները թարգմանվում են վատ, բզկտված հայերենով, առանց մասնագիտական ու գեղարվեստական որեւէ նշույլի առկայության: Խորհրդային տարիներին «Հայֆիլմը» տարեկան 100 ֆիլմ էր կրկնօրինակում, եւ դրանց գեղարվեստական բարձր արժեքն այսօր էլ փայլում է ու մնայուն է լինելու: Հանրային հեռուստատեսության առաջին ալիքի նախաձեռնությամբ թարգմանությունները վնասից բացի ոչինչ չեն տալիս հեռուստադիտողին:

Պատմական ճակատագրի բերումով մեր լեզուն երկատվել է 2 ամբողջության՝ արեւելահայերենի եւ արեւմտահայերենի: Հայերենի բարձրագույն խորհրդի նախագահ, ակադեմիկոս Գեւորգ Ջահուկյանի մտահոգությունը վերաբերում էր տարիներ չարչրկված խնդրին՝ պե՞տք է արդյոք միասնականացնել ուղղագրությունը, թե՞ ոչ: «Մեր 2 գրական լեզուները պետք է զարգանան ինքնուրույն, պետք է մշակվեն ու զարգանան զուգահեռաբար, առանց սակայն հեռանալու իրարից», այսպիսի լուծում առաջարկեց նա, իր բնորոշմամբ, այն «դալբ» մասնագետներին, ովքեր պնդում են 2 լեզուների միաձուլման անհրաժեշտությունը: Դրանք 2-ն էլ կազմակերպված, կազմավորված, հարուստ ու ճկուն բառաֆոնդով կառույցներ են, որոնցից ոչ մեկը չի կամենա զիջել դիրքերը: Եվ անհասկանալի է նույնպես, թե ինչպե՞ս է ստեղծվելու նրանց միջին խառնուրդը: Ճանաչված լեզվաբանի համոզմամբ, պարզապես պետք է հնարավորինս մերձեցնել նրանց, չթողնել, որ շատ հեռանան իրարից: Օրինակ, տերմինաբանության մեջ ընդունել այնպիսի օրենքներ, որոնք պարտադիր կլինեն երկուսի համար էլ:

Հայոց լեզուն անմրցակից պետք է լինի իր հայրենիքում: Ակնհայտ է, որ արմատական փոփոխություններ կարելի է սպասել միայն օրենսդրության խստացմամբ, պետականորեն աջակցելով այն կառույցներին, որոնք նվիրվել են լեզվապահպանման գործին: Եվ ներհակ մոտեցումներն այլեւս անթույլատրելի են: Օտարին լայն ասպարեզ տվող եւ դրանով իսկ հայերենի տարածքը նեղացնողները չեն գիտակցում, որ ազգային ոգին ու մտածողությունը սպանելու մեղսագործություն են իրականացնում:

10.000 դոլար տարվա լավագույն արտադրող-արտահանողին

«Չնայած հայաստանյան խնդիրներին 1996-ից Հայաստանում գործող «էյչ-էս-բի-սի» բանկն ականատես է եղել տնտեսության հսկայական զարգացման», երեկ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասաց «էյչ-էս-բի-սի բանկ Հայաստան»-ի գլխավոր գործադիր տնօրենի պաշտոնակատար Նիք Գիլմորը: Նա վստահեցրեց, որ հայկական շատ ձեռնարկություններ կարող են արտասահմանյան շուկայում առաջարկել միջազգային ստանդարտներին համապատասխանող ապրանքներ եւ ծառայություններ:

Ցանկանալով նպաստել հայկական փոքր եւ միջին բիզնեսի զարգացմանը՝ արդեն երկրորդ տարին բանկը կազմակերպում է «էյչ-էս-բի-սի էքսպորտս» մրցանակաբաշխությունը: Արտասահմանյան եւ տեղական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից կազմված հանձնաժողովը ուսումնասիրում է ձեռնարկության գործունեությունը արտադրության եւ արտահանման բնագավառում: Ձեռնարկություններից լավագույնը ստանում է 10.000 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ եւ «էյչ-էս-բի-սի» բանկի մատուցած արտահանման առեւտրային ծառայությունների սակագների 50% զեղչ:

«Սկզբնական շրջանում նախատեսվում էր հաջողության դեպքում մրցանակաբաշխությունը 3 տարի անընդմեջ իրականացնել: Քանի որ ձեռնարկը նախորդ տարի բացառիկ աջակցություն եւ ոգեւորություն գտավ փոքր եւ միջին ձեռնարկությունների շրջանակում, որոշվեց այն շարունակել», ասաց բանկի ղեկավարը:

Մրցույթին մասնակցող ձեռնարկությունը պետք է զբաղվի ապրանքների եւ ծառայությունների արտադրությամբ, արտահանմամբ, տարեկան արտահանման ծավալը պետք է չգերազանցի 5 մլն դոլարը, ձեռնարկության գործունեությունը չպետք է առաջացնի էկոլոգիական խնդիրներ: Ընտրության ժամանակ հաշվի են առնվում նաեւ ձեռնարկությունների տեխնիկական հագեցվածությունը, աշխատողների աշխատավարձը, սոցիալական պայմանները:

Մրցույթի արդյունքները կհրապարակվեն 2004-ի մարտին, իսկ մինչ այդ ձեռնարկությունները հնարավորություն ունեն մասնակցելու հայտ ներկայացնել:

Ինչ վերաբերում է բանկի գործունեությանը, Նիք Գիլմորն ասաց. «Գալիք տարիների ընթացքում ռազմավարական կտրուկ ոչ մի փոփոխություն չի լինելու: Վստահ եմ՝ տարեվերջին Լոնդոնի մեր ղեկավարությունը, Հայաստանի Հանրապետության ԿԲ-ն, հարկային ծառայությունները գոհ կլինեն մեր արդյունքներից»:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ»-ի
«Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Լրքացիկ

Մարդու իրավունքները խախտված են ողջ աշխարհում

Իսկ մեզանում դեռեւս քչերն են ճանաչում իրենց իրավունքները

Դեկտեմբերի 10-ին ողջ աշխարհում նշվում է մարդու իրավունքների միջազգային օրը։ Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը, որ ընդունվեց 1948 թվականի դեկտեմբերի 10-ին, ընդգրկում է յուրաքանչյուր երկրի քաղաքացու համար պարտադիր քաղաքացիական, տնտեսական, քաղաքական ու սոցիալական հիմնարար իրավունքները։

Հռչակագրի դրույթները միջազգային իրավունքի կշիռ ունեն, քանի որ լայնորեն տարածված են եւ ընդունվում են որպես պետությունների վարքագիծը գնահատելու չափանիշ։ Նորանկախ շատ պետություններ մեջբերում են համընդհանուր հռչակագիրը կամ էլ նրա դրույթները ներառում իրենց հիմնարար օրենքների ու սահմանադրության մեջ։

Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի պաշտոնակատար Բերտրանդ Ռամչարանը մարդու իրավունքների օրվա կապակցությամբ ուղերձ է հղել ողջ աշխարհին, արտահայտելով այն միտքը, որ այսօր՝ 2003 թվականի դեկտեմբերի 10-ին, բոլոր ժողովուրդները պետք է խորապես տխրեն ու անհանգստանան, քանի որ ողջ աշխարհում մարդու իրավունքները զգալիորեն խախտվում են աղքատության, հակամարտությունների, ահաբեկչության, բռնության, նախապաշարման եւ վատ կառավարման հետեւանքով։ Նրա խոսքով, արդի աշխարհում քաղաքացիները դիտավորյալ ներգրավված են հակամարտությունների մեջ եւ մարդու միջազգային իրավունքներն ու հումանիտար օրենքներն անպատիժ արհամարհվում են։ Հենց այդ պատճառով էլ հրատապ է ազգային, տարածաշրջանային եւ միջազգային ծավալներով հակամարտությունների կասեցման ջանքերն արդյունավետ դարձնելը։ Նույնը վերաբերում է նաեւ աշխարհում ահագնացող ահաբեկչության, բռնության, ազգային խտրականության ու մարդկանց սպառնացող վտանգավոր այլ երեւույթների դեմ պայքարին։

ՄԱԿ-ի Երեւանյան գրասենյակի անմիջական նախաձեռնությամբ երեկ ԳԱ ակադեմիայի հիմնարար գիտական գրադարանում բացվեց մարդու իրավունքների վերաբերյալ գրքերի ցուցահանդեսը, որը նպատակ ունի հանրությանը իրազեկելու միջազգային իրավունքների մասին։ Միջոցառմանը ներկա էին գրասենյակի ներկայացուցիչները, գրադարանի տնօրենությունը, հյուրեր։

«Մարդու իրավունքների մասին, ցավոք, մեր երկրի քաղաքացիները կամ բավական քիչ են տեղեկացված, կամ էլ առհասարակ գիտելիքներ չունեն։ Ահա թե ինչու նրանք անզոր են պաշտպանելու իրենց իրավունքները, երբ դրանք տարբեր առիթներով ու պատճառներով ոտնահարվում են։ Մենք պարտավոր ենք միասնաբար պայքարելու մեր հասարակության յուրաքանչյուր անդամի իրավունքների պաշտպանության համար։ Հենց դրան է միտված այսօրվա ցուցահանդեսի բացումը», մեզ հետ զրուցելիս ասաց գրադարանի փոխտնօրեն Կարապետ Մինասյանը։

Ռ. Պ.

Լույս է տեսել «Ալմանախ»-ի երկրորդ հրատարակությունը

Արդեն երկրորդ տարին է՝ ՀՀ Սահմանադրական դատարանը հրատարակում է «Ալմանախ» տարեգիրքը։ Այս անգամ ժողովածուի մեջ զետեղվել են «Մարդու իրավունքների սահմանափակումների գնահատականների հիմնական չափանիշները սահմանադրական արդարադատության գործունեության մեջ» միջազգային կոնֆերանսի նյութերը։ Դրանք 21 երկրների 25 հեղինակների աշխատանքներ են, որոնք խնդիրը վերլուծում են սեփական փորձից ելնելով։

Տարեգիրքը եռալեզու է (ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն), հեղինակները Ֆրանսիայի, Իտալիայի, Իսպանիայի, Գերմանիայի, ինչպես նաեւ հետխորհրդային երկրների ներկայացուցիչներ են։ Նման հրատարակություններում առաջին անգամ հանդես է եկել Թուրքիայի Սահմանադրական դատարանը։ Հայկական կողմից ներկայացված են Հայաստանի ՍԴ նախագահի տեղակալ Վլ. Հովհաննիսյանի, ՍԴ խորհրդական Ա. Հարությունյանի եւ ՍԴ անդամ Ռ. Պապայանի զեկույցները։ Գագիկ Հարությունյանի գնահատմամբ՝ սա միջազգային համագործակցության հետաքրքրական երեւույթ է։

2005 թվականին նախատեսվում է Սահմանադրական դատարանների եվրոպական կոնգրես անցկացնել, որի հիմնական թեման կլինի մարդու իրավունքների սահմանափակումները։ Կոնգրեսին յուրաքանչյուր երկիր պետք է ազգային զեկույց ներկայացնի։ ՍԴ նախագահը նշեց, որ տարեգիրքն ուղարկվելու է 100-ից ավելի երկրներ, տեղադրվելու է ինտերնետում։ Նա գտնում է, որ այս ժողովածուն զեկուցողներին մեծապես կօգնի ծանոթանալու մարդու իրավունքների գերակայության խնդրում միջազգային փորձին։

Ներկայացվեց նաեւ Գագիկ Հարությունյանի «Իրավունքի գերակայության սահմանադրական երաշխիքները» գրքույկը, որը նվիրված է իրավունքի տեսության եւ պրակտիկայի անկյունաքարային հարցերից մեկի՝ իրավունքի գերակայության հիմնահարցի բացահայտմանը եվրոպական իրավական արժեքների արդի զարգացումների տեսանկյունից։

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Ջնջիր եւ շահիր... զայրույթ

Սկիզբը՝ էջ 1

Սակայն երկար ժամանակ, պոպուլիստական հայտարարություններից բացի, առարկայական քայլեր չէին ձեռնարկվում։ Վերջապես նախորդ նստաշրջաններից մեկի ժամանակ Ազգային ժողովը որոշում ընդունեց վիճակախաղերի հաստատագրված վճարները բարձրացնելու եւ գովազդի ժամանակը սահմանափակելու մասին։ Օրենքը դեռեւս կյանքի չի կոչվել, բայց արդեն կարելի է ասել, որ ժամանակավոր արդյունք է տալու։ 1-2 տարի հետո ականատես ենք լինելու վիճակախաղերի հերթական «վերածննդին»։

Որպեսզի դա տեղի չունենա, նախեւառաջ հարկ է հստակորեն սահմանել այն չափանիշները, որոնք կբացառեն լոտոների գերշահութաբեր գործունեությունը, կկանխեն դրանց վերածումը խաբեության եւ կերաշխավորեն սպառողների շահերի պաշտպանությունը։

Ի՞նչ է այսօր տեղի ունենում։ Հասարակական գիտակցության մեջ համառորեն այն միտքն է ներարկվում, որ յուրաքանչյուր խաղարկության ժամանակ ավտոմեքենա կարելի է շահել։ Ընդ որում, վաղուց արդեն մոռացվել են սառնարան, հյութաքամիչ եւ այլ «մանրուքները»։ Ի՞նչ պատահեց։ Արդյոք լոտոների տերերի համար դրանք իսկապե՞ս մանրուք դարձան։ Եթե այո, ապա դա հավելյալ ապացույց է, որ այս ոլորտը գերշահութաբեր է, եւ հարկային բեռը պետք է բարձրացնել։ Եթե ոչ, ապա մի քանիսից մի քանի տասնյակ ավտոմեքենաների խաղարկումը բոլոր վիճակախաղերում եւ շահումների մասին տրվող հաղորդումները ընդամենը ցույց են տալիս, որ այժմ խաբեության ծավալներն են մեծացել։ Միաժամանակ կարող ենք ասել, որ տվյալ դեպքում երկու գործոններն էլ առկա են։

Իշխանությունների վերահսկողության բացակայության պայմաններում խաբեության տարբերակներ գտնելն ու դրանք ճշմարտության փոխարեն մատուցելն էլ ընդամենը տեխնիկայի խնդիր է։

Վիճակախաղերի, որոնք արդեն սերտաճել են հեռուստաընկերությունների հետ, հաջորդ բացասական հանգամանքը հասարակության մեջ սերմանվող տրամադրություններն են։ «Ջնջում են եւ շահում», «շահում են բոլորը» եւ հատկապես «թալանիր գանձարանը» գովազդային կոչերը ոչ այլ ինչ են, քան մարդկանց ծուլության, պատահականության վրա հույսը դնելու, անգործության եւ վերջապես հանցագործության մղող հայտարարություններ։ Այստեղ առկա է նաեւ սպառողին ակնհայտ կեղծ տեղեկատվության մատուցումը։ Հետեւաբար, օրենսդրական փոփոխությունները ոչ միայն պետք է սահմանափակեն վիճակախաղերի գովազդի ժամկետը, այլեւ բացառեն սպառողին շփոթության մատնելն ու կեղծիք մատուցելը։

Ինչ վերաբերում է վիճակախաղերի անցկացմանը, ապա այստեղ ձեռնարկվելիք առաջնահերթ միջոցառումները պետք է ուղղված լինեն այս գործունեության թափանցիկության ապահովմանը։ Խոսքն իհարկե, ընկերությունների կոմերցիոն գաղտնիքների հրապարակման մասին չէ։ Պարզապես հարկ է սահմանել շահումների եւ վաճառված տոմսերի, խոշոր եւ փոքր շահումների հարաբերակցությունը, հրապարակել շահումների արդյունքներն ըստ առանձին խաղարկությունների, շահողների անուններն ու հասցեները։ Առանց այս քայլերի անիմաստ է խոսել ոլորտի կարգավորման մասին։ Կձեռնարկի՞ այս քայլերը կառավարությունը։ Դատելով նրա ներկա դիրքորոշումից, ամենայն հավանականությամբ՝ ոչ։ Մանավանդ որ այդ իշխանավորներից ոմանք են այդ վիճակախաղերի բուն տերերը։

Ո՞րն է այս դեպքում ելքը։ Ինչպե՞ս կարող է սպառողը պաշտպանվել խաբեությունից։ Պատասխանը նման դեպքերի համար միակն է՝ մի թողեք, որ ձեզ խաբեն, մի մասնակցեք որեւէ վիճակախաղի, մշտապես հիշեք, որ ձեր շահածը միայն զայրույթն ու հիասթափությունն են լինելու։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՅԱԼՆԵՐԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Շահագործման հանձնվեց դատապարտյալների հիվանդանոցը

Երեկ մարդաշատ էր Մամուլի տան հարեւանությամբ գտնվող ՀՀ արդարադատության քրեակատարողական հիմնարկների կենտրոնական հիվանդանոցը։ Իրավապահ բարձրաստիճան ղեկավարներ, միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ եւ լրագրողներ մասնակցեցին դատապարտյալների հիվանդանոցի վերանորոգված հոգեբուժական, թերապեւտիկ բաժանմունքների շենքի եւ լվացքատան շահագործմանը։ Բացման արարողությունն իր ելույթով սկսեց ՀՀ արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանը։ Կարեւորելով իրադարձությունը նա նշեց. «Ազատազրկման դատապարտվածը դատապարտվում է հենց ազատությունից զրկվելու, նա չի դատապարտվում վատ պայմանների, վատ սննդի, արժանապատվությունը ոտնահարող մոտեցման եւ նսեմացնող պայմանների, որի մեջ մտնում է նաեւ առողջապահության համակարգը»։

Համակարգի բարեփոխումը հնարավոր չէր առանց աջակցության։ Եվ ինչպես իրենց երախտագիտության խոսքում նշեցին նախարար Դավիթ Հարությունյանը, Կարմիր խաչի նախագահ, հիվանդանոցի նախկին ղեկավար Մխիթար Մնացականյանը, իրենց ուրույն տեղն ու դերն են ունեցել ՀՀ-ում Գերմանիայի դեսպանությունը, Միջազգային կարմիր խաչի կոմիտեն, հատկապես այդ հաստատության ղեկավար Սամվել Ղազարյանը եւ արդարադատության նախարարությունը։ 1800-ական թթ. կառուցված հոգեբուժական եւ թերապեւտիկ բաժանմունքին այսօր փոխարինեց նոր մասնաշենքը։ Երկու նոր բաժանմունքները, որոնք նախատեսված են 50 հիվանդի միաժամանակ սպասարկելու համար, ապահովված են այնպիսի պայմաններով, որոնք համապատասխանում են եվրոպական առողջապահական կառույցներին։ Նախկինում խոնավ, պատերի վրա սնկեր աճող խցերին այսօր արդեն փոխարինում են ժամանակակից հիվանդասենյակները՝ նախատեսված 2 եւ 3 հիվանդի համար։

Հիվանդանոցի բացման ժապավենը կտրելուց հետո տեղի ունեցավ հիվանդանոցի հարեւանությամբ տեղադրված խաչքարի օրհնության արարողությունը՝ ձեռամբ Սբ. Զորավոր եկեղեցու հոգեւոր հովիվ Վարդան քահանա Մկրտչյանի։ Միաժամանակ բացվեց նոր լվացքատունը։

Առիթից օգտվելով զրուցեցի կալանավորներից մեկի՝ արդեն 3 ամիս այդ հիվանդանոցում բուժվող Ա. Գ.-ի հետ (որը դանակահարության համար դատվել է 3 տարի)։ Նա Սեւանի բանտից տեղափոխվել է այս հիվանդանոց ու շատ գոհ է բժիշկներից ու անձնակազմից։ Իսկ ամենաուրախը հիվանդանոցի բժշկական կոլեկտիվն էր։

Ինչպես տեղեկացրեց նախարարը, հակատուբերկուլյոզային հիվանդանոցի կառուցմամբ սկսված ծրագրի շարունակությունն է այս հիվանդանոցի մասնաշենքը, իսկ հաջորդ տարի ծրագրի շրջանակներում նոր շենքեր կշահագործվեն։

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Մշակվում է թմրամիջոցների առաջնային կանխարգելման ծրագիր

1993 թ. Հայաստանը միացել է թմրամիջոցների վերահսկման մի շարք միջազգային կոնվենցիաների։ Կառավարությունն էլ կարեւոր միջոցառումներ է իրականացնում թմրամիջոցների ապօրինի շրջանառության եւ դրանց օգտագործման դեմ։ Ներկայումս Հայաստանում նկատվում է թմրամիջոցների օգտագործման աճ, եւ հատկապես օգտագործողների թվում մեծ է երիտասարդների մասնակցությունը։ 2000 թ. գարնանը Երեւանում անցկացված հարցումներից բացահայտվել է, որ հետազոտվողների 15 տոկոսն ունի թմրամիջոցների օգտագործման փորձ, այդ թվում 19 տոկոսը ներերակային ճանապարհով է օգտագործել։

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարությունն ու Միավորված ազգերի կազմակերպության զարգացման ծրագիրը մշակել են «Թմրամիջոցների առաջնային կանխարգելման ծրագիր» (ԹԱԿԾ)։ Ծրագրի նպատակն է, նշեց կրթության եւ գիտության նախարար Սերգո Երիցյանն իր մոտ հրավիրված քննարկման ժամանակ, նվազեցնել ապօրինի թմրամիջոցների օգտագործման մակարդակը Հայաստանում։ Այդ նպատակն իրագործելու համար անհրաժեշտ է գործող օրենսդրական դաշտի շրջանակներում կատարելագործել թմրամիջոցների կանխարգելման տեղական մեթոդները, ինչպես նաեւ եվրոպական մեթոդների կիրառմամբ գնահատել թմրամիջոցների օգտագործման ծավալները երիտասարդության շրջանում։

Ծրագիրը մեկամյա է եւ գնահատված է 216.039 ԱՄՆ դոլար ու գործելու է Սյունիքի մարզում, ընդգրկվելու են առողջապահության, մշակույթի նախարարությունները, ՀՀ ոստիկանությունը, ՀԿ-ները, սոցիալական տարբեր խավերի ներկայացուցիչներ։

Ծրագիրը լուրջ քննարկվեց եւ արվեցին լրացումներ ու առաջարկներ, որոնք մեկ շաբաթվա ընթացքում կընդգրկվեն համալիր ծրագրի մեջ, հետո միայն կստորագրվի հուշագիր, նշեց պրն Երիցյանը։

Իսկ Սյունիքի մարզն ընտրվել էր իր դեմոգրաֆիկ պատկերի, սոցիալական լուրջ դժվարությունների, միգրացիայի, գործազրկության եւ այլ երեւույթները հաշվի առնելով։

Մ. Մ.

Ճշտում

Երեկվա մեր համարի «Առաջնահերթությունը Ղարաբաղի մասնակցության հարցն է» թղթակցության մեջ տեխնիկական սխալի հետեւանքով խեղաթյուրվել է Մինսկի խմբի ռուսաստանցի համանախագահ Յուրի Մերզլյակովի խոսքը։ Թերթում տպագրված «... կարելի է ժխտել, որ Լեռնային Ղարաբաղը հակամարտության կողմ է» արտահայտության մեջ պետք է լիներ, ինչպես եւ գրել էր թղթակցության հեղինակը. «... չի կարելի ժխտել, որ...»։

Երկու խոսքի

Արտաքուստ ամեն ինչ կարգին է. երկրում կան 2000-ից ավելի իրավապաշտպան կազմակերպություններ, 120 կուսակցություններ (որոնցից 49-ն է հիշել վերագրանցվելու պահանջը) հազարավոր դոլարներ են վատնում իրավապաշտպան գործունեությունը խթանելու անվան տակ: Փաստորեն, մեկ շնչին ընկնող իրավապաշտպան կազմակերպությունների թվով եւ մեկ շնչի վրա ծախսվող դոլարների քանակով Արկտիկայից հետո մենք զբաղեցնում ենք առաջին տեղը:

Իսկ իրականում քանի՞ իրավապաշտպան կազմակերպություն է վունքների մասին բազմիցս թարգմանված կոնվենցիան «թարգմանել» է «բազմափորձ»... 11-ամյա աղջնակը:

Շատ տարածված է միեւնույն իրավապաշտպան կազմակերպության կողմից նույն ծրագրի համար տարբեր միջազգային կազմակերպություններից գրանտներ ստանալու արատավոր պրակտիկան: Ո՞վ է հաշվել, թե, օրինակ, մամուլի, օմբուդսմենի, խոսքի ազատության առնչությամբ քանի՞ հարյուր հազարների դոլարներ են ստացվել: Կամ քանի՞ գրանտներ են «փոշիացվել» դեռեւս գոյություն չունեցող օրենքը... պրոպագանդելու անվան տակ: Տեղին է րից. եթե յուրաքանչյուր անհատ պաշտպանված չէ իրավունքների ոտնահարումներից, ապա երեւի ողջ ժողովուրդը չի կարող պաշտպանված լինել:

Հին տոմարով 120, նոր տոմարով՝ 49 (գրանցված) կուսակցություններից միայն «Նոր ժամանակներ» կուսակցության կանոնադրության մեջ են «բնակեցվել» «Մարդու եւ քաղաքացու հիմնական իրավունքները», «Պետություն եւ եկեղեցի», «Բնապահպանություն» գլուխները:

Կուսակցությունները, հատկապես խորհրդարանական գրանցում ստացած, մատրոսովյան ստանդարտով մահ ու կենաց

Ինչպե՞ս է պաշտպանված... իրավապաշտպանը

Այսօր մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 55-ամյակն է

գործում, ինչպե՞ս է գործում, քանի՞ մարդ է զգացել նրանց կոնկրետ, իրական աջակցությունը կամ գիտի՞ նրանց գոյության մասին, ոչ ոքի չի հետաքրքրում: Կամ՝ 2000-ից ավելի հասարակական կազմակերպություններից լավագույն դեպքում 10-15 աշխատողներն ի՞նչ դժվարություններ ունեն, ինչպիսի՞ն է «պետություն-հասարակական կազմակերպություններ» փոխհարաբերությունների վիճակը՝ մութ անտառ է: Որպես երրորդ հանրապետությունում առաջինը ստեղծված հասարակական կազմակերպության անդամ, այս հարցը ոչ միայն մտահոգում է, այլեւ ստիպում է բարձրաձայն հնչեցնել, տեսանելի դարձնել այն խութերը, «սառցասարի» ստորջրյա մասերը, որոնք արժեզրկում, հեղինակազրկում են համաշխարհային ճանաչում ստացած իրավապաշտպան շարժումը:

Այսօր միջազգային կազմակերպություններից որեւէ մեկի հոյակապ տաքացվող շենքում դարձյալ կհավաքվեն իրավապաշտպան կազմակերպությունները՝ հիմնականում գրանտներից անսպառ օգտվող եւ մարդու իրավունքների պաշտպանությունը միայն գրանտներ լվանալու հաշվետվություններով առնչվող, «կոֆե-բրեյկ»-ով հագեցած մտքեր կփոխանակեն մարդու իրավունքների պաշտպանությանն անմնացորդ զինվորագրվելու մասին: Եվ իրար հրաժեշտ կտան մինչեւ հաջորդ դեկտեմբերի 10-ը: Նախորդ տարիների տխուր փորձից համոզված եմ, որ բազմաթիվ թերթեր այսօր էլ կմոռանան դեկտեմբերի 10-ը: Իսկ որոշ հեռուստաընկերություններ մեր հրապարակումից հետո կփորձեն տեղավորվել ծրագրերի մեջ (հեռուստածրագրերում չի հիշվել դեկտեմբերի 10-ը):

Ցավոք, հռչակագիրը (նաեւ մյուս միջազգային իրավական ակտերի մեծ մասը) դարձել է գրանտները, մեղմ ասած, փոշիացնելու հուսալի աղբյուր. առնվազն 20 անգամ «թարգմանվել» է արդեն թարգմանված հռչակագիրը:

Ավելի հստակ՝ թարգմանելու անվան տակ վերահրատարակում են արդեն թարգմանված հռչակագիրը, եւ գումարները «գրպանվում» են: Ո՞վ է հաշվել, թե որքան է տպագրվածի իրական տպաքանակը եւ ում է բաժանվել: Աչքակապությունն այնտեղ է հասել, որ, օրինակ, երեխայի իրա-

ԶԼՄ-ներում մշտապես հնչեցվող պահանջը՝ բացի «գրանտներ լվանալուց» ուրիշ ինչո՞վ է զբաղվում Երեւանում հյուրընկալված մի քանի տասնյակ միջազգային եւ ռեգիոնալ կազմակերպությունների մի մասը: Հասկանալի է, տարածաշրջանը որոշակի ազդեցությունների, շահերի, քաղաքական մկանների ցուցադրման գոտի է: Եվ Հայաստանը (նաեւ կովկասյան մյուս երկրները) որոշակի հետաքրքրություն է ներկայացնում: Բայց անհրաժեշտ չէ՞ կարգավորել, հստակեցնել, «շողուլի բերել» այդ կազմակերպությունները, որպեսզի մի չնչին գրանտ հատկացնելու անվան տակ հարյուրավոր ծրագրերում մանրամասնած «նոու-հաու»-ի արտահոսք տեղի չունենա:

ԶԼՄ-ներում հաճախակի է հնչեցվում՝ այդ կազմակերպությունների մի մասը դրամ է շնորհում շնորհվելիքի 15-20 տոկոսն իրենց շնորհելուց հետո:

Զավեշտական էր հաղորդումներից մեկը՝ այդ չափի գումար են շորթել... կոռուպցիայի դեմ դրամաշնորհ շնորհելիս: Թերեւս պետք է վերացնել գրանտներ շնորհելու արատավոր պրակտիկան, հանձնաժողովներն աշխատում են բացառիկ կոնսպիրացիայի պայմաններում, հանձնաժողովների նիստերին չեն մասնակցում հայտատուները, հասարակայնությունը, ԶԼՄ-ները: Դրամաշնորհողին 15-20 տոկոս դրամ շնորհելու տարածված կարծիքները (եւ պրակտիկան) վերացնելու նպատակով անհրաժեշտ է հրապարակել, թե որ միջազգային կազմակերպությունն ինչ նպատակով, ում եւ որքան գրանտ է տրամադրել, ինչպես են ծախսվել, վատնվել, փոշիացվել դրանք՝ կոնկրետ ում իրավունքն է պաշտպանվել, ինչ արդյունք է ձեռք բերվել:

Թերեւս այս հրապարակումն ինչ-որ չափով տեսանելի կդարձնի գրանտ տրամադրողի իրական նպատակները: Եվ կասկածները չեն տարածվի նաեւ իրոք ազնիվ գործունեությամբ զբաղվող միջազգային կազմակերպությունների վրա: Ի դեպ, միջազգային կազմակերպությունները շատ են տարփողում թափանցիկ, բաց գործունեությունը: Մինչդեռ նրանք միայն կոչ են անում՝ առանց օրինակ ծառայելու: Կուսակցությունները գիշերուզօր «պայքար» են տալիս ողջ ժողովրդի շահերը պաշտպանելու ուղղությամբ՝ մոռանալով, որ ժողովուրդը բաղկացած է անհատնե-

պայքար տարան, որպեսզի իրենց դիրքորոշումը համապատասխանեցնեին երկրի համար «բախտորոշ» նշանակություն ունեցող հարցի լուծմանը՝ փոխանակ ծանոթանալու օրենքի նախագծին եւ առարկայացնելու պաշտպանի լիազորությունները, ընդդիմադիր աշխատող կուսակցություններն ամուլ ճակատամարտեր տվեցին՝ ով պետք է նշանակի հայկական օմբուդսմենին, միայն թե ՀՀ նախագահը չտիրապետի այդ հարցի լուծմանը: Հիմնավորումը կարծես տպավորիչ է: Բայց միայն տպավորիչ՝ պաշտպանը կախման մեջ կլինի իրեն նշանակող (հետեւաբար եւ ազատող) նախագահից: Ես համոզված եմ, որ պաշտպանին նշանակի ըստ էության գոյություն չունեցող արհմիության որեւէ արտահաստիքային տեսուչ: Ի՞նչը կփոխվի դրանից: Չէ՞ որ պաշտպանն ունի միայն մեկ իրավունք՝ լիազորություն չունենալու իրավունք: Իրավապաշտպան կազմակերպություններն իրենց հանգստի հաշվին, նյութական սուղ միջոցների հաշվին ուսումնասիրում են, ահազանգում են,-սատար են կանգնում հարկատուի հաշվին գոյատեւող պետական ապարատի առանձին չինովնիկների կամայականությունների, ապօրինությունների զոհերին: Իշխանությունները, անթիվ-անհամար միջազգային եւ տարածքային իրավապաշտպան կազմակերպություններն ինչպե՞ս են արձագանքում չորրորդ իշխանության գործունեությանը, ընթերցո՞ւմ են այդ կամայականությունների մասին հրապարակումները, մեղավոր անձանցից ովքե՞ր են պատժվել, ինչո՞ւ հակահարված չի տրվում երկրում տոտալ անարխիայի, բռնությունների, խոսքի ազատության համատարած բացակայության մասին հրապարակումներին...

Մարդու իրավունքները սահմանադրական մակարդակի են բարձրացված: Եվ յուրաքանչյուր պաշտոնյա պարտավոր է գիտակցել, հասկանալ ու խոնարհաբար ենթարկվել այդ իրավունքների պաշտպանության պահանջին: Քաղաքացին ոչ թե նսեմացած, ահը սրտում, մտավախությամբ պիտի մտնի պաշտոնյայի ընդունարան (եթե, իհարկե, այդ նրան կհաջողվի), այլ՝ պահանջատիրոջ իրավունքով:

ՊՈՒՇԿԻՆ ՍԵՐՈԲՅԱՆ,
«Օգոստոսի 23, ազգային դաշինք» իրավապաշտպան կազմակերպության նախագահ

Ղարաբաղյան հիմնահարցում սպառվում են Ադրբեջանի դիրքերը

Նրա դիրքերը շահարկումներով պաշտպանում է հայաստանյան ընդդիմությունը

Երբ ակտիվանում են ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման միջազգային ջանքերը, հայերի եւ Հայաստանի նկատմամբ ադրբեջանական թշնամանքը նոր դրսեւորումներ է ստանում, եւ դա որպես կանոն զուգորդվում է հայաստանյան ընդդիմության չարաբաստիկ կանխագուշակումներով: Ջանքերի թվում կարելի է նշել ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի հերթական այցը տարածաշրջան, որին նախորդեց համանուն կառույցի նախարարական խորհրդի նիդեռլանդական Մաաստրիխտ քաղաքում կազմակերպված 11-րդ հանդիպումը:

Հանդիպման նախօրյակին եթե ադրբեջանական հասարակական որոշ կազմակերպություններ «Լեռնային Ղարաբաղը զենքի ուժով ազատագրելու» կամ ազատագրման նկրտումով «Հայաստանում ահաբեկչական գործողություններ կատարելու» մտավարժանքներ էին անում, ապա Մաաստրիխտում ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի նիստում ելույթ է ունենում Ադրբեջանի արտգործնախարար Վիլայաթ Գուլիեւը: Նա դժգոհում է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներից, թե վերջ չեն տալիս հայկական ագրեսիային, ապա Հայաստանին է ներկայացնում մի շարք պահանջներ:

Ըստ Գուլիեւի, Հայաստանը «միանշանակ պետք է ճանաչի Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունը՝ նրա անբաժան մաս հանդիսացող Լեռնային Ղարաբաղով հանդերձ, անհապաղ դուրս բերի հայկական օկուպացիոն ուժերն Ադրբեջանի տարածքից, ներառյալ Լեռնային Ղարաբաղը»:

Նա միաժամանակ նշել է «իրենց հողերից բռնի ուժով վտարված ադրբեջանցիների վերադարձի համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման» անհրաժեշտությունը եւ ընդգծել է. «Ադրբեջանական Լեռնային Ղարաբաղի շրջանում բնակվող հայկական համայնքի համար մշակված ինքնակառավարման յուրաքանչյուր կարգավիճակ պետք է ելնի միայն Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության նկատմամբ լիարժեք հարգանքից»:

Ինչ վերաբերում է հայաստանյան ընդդիմությանը, ապա դրա ներկայացուցիչներն էլ արցախահայության շահերը պաշտպանելու մտավարժանքներով իրենց չարաբաստիկ կանխագուշակումները որպես քաղաքական կանխատեսում են ներկայացնում: Սրանց մտավարժանքների հետեւանքով Հայաստանում վերստին շրջանառության մեջ է դրվում ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման փուլային տարբերակը կամ նորովի շահարկվում է Մեղրիի միջանցքի հարցը:

Ադրբեջանական այսպես կոչված հասարակական կազմակերպությունների «Լեռնային Ղարաբաղը զենքի ուժով ազատագրելու նկրտումները» նոր չեն, սակայն այդ նպատակով «Հայաստանում ահաբեկչական գործողություններ» իրականացնելու ցանկությունը նորություն է, որը միանգամայն հակասում է ԱՄՆ պաշտպանության նախարար Դոնալդ Ռամսֆելդի «գլոբալ ահաբեկչության դեմ մղվող պայքարում ցուցաբերած աջակցության համար» Ադրբեջանին հայտնած շնորհակալության ոգուն:

Նոր չեն նաեւ հայկական ագրեսիային վերջ տալու առնչությամբ Գուլիեւի դժգոհությունը ԵԱՀԿ Մինսկի խմբից, ինչպես նաեւ «հայկական օկուպացիոն ուժերը Ադրբեջանի տարածքից, Լեռնային Ղարաբաղը ներառյալ, դուրս բերելու, արցախահայությանը համայնքի վերածելու նկրտումները, եւ Արցախի ինքնակառավարման կարգավիճակն Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությամբ պայմանավորելու ապարդյուն ձգտումը: Թերեւս նորությունը Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունն այսպես կոչված նրա անբաժան մաս հանդիսացող Լեռնային Ղարաբաղով հանդերձ ճանաչելու Գուլիեւի Հայաստանին ներկայացրած պահանջն է, ինչպես նաեւ ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի ամբիոնից Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության մասին ձանձրալի հիշեցումներով նիստի մասնակիցներին պատճառած ձանձրույթը:

Հատկանշական է, որ Գուլիեւի հիշեցումներին էլ հակադրվել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկացի համանախագահ Փերինան, ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարար Ռամսֆելդի հետ: Եթե Փերինան «Նեզավիսիմայա գազետային» տված հարցազրույցում նշելով հանդերձ Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությանն ԱՄՆ-ի աջակցության մասին, ընդգծել է, որ «Լեռնային Ղարաբաղի վերջնական կարգավիճակը պետք է մշակվի բազմակողմ բանակցություններում եւ ընդունելի լինի բոլոր կողմերի համար, ապա Ռամսֆելդը Բաքվում, Թուրան գործակալության վկայությամբ, ուղղակիորեն խուսափել է պատասխանել ղարաբաղյան հակամարտությանն առնչվող հարցերին, ընդ որում նշելով. «Այդ հարցերն իմ իրավասության մեջ չեն մտնում»:

Այս ամենը հիմք է տալիս ենթադրելու, որ Լեռնային Ղարաբաղի նկատմամբ Ադրբեջանի որդեգրած քաղաքականության դիրքերն սպառվում են: Այլապես ոչ Գուլիեւը ԵԱՀԿ ամբիոնից կասկածի տակ կդներ Մինսկի խմբի գործունեության նպատակահարմարությունը, ոչ կձանձրացներ վերոհիշյալ հանդիպման մասնակիցներին անընդհատ հիշեցնելով Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության մասին, ոչ էլ ադրբեջանական հասարակական կազմակերպություններն ահաբեկչական գործողությունների դիմելու պատրաստակամությամբ կսպառնային Հայաստանին:

Հատկանշական է, որ ղարաբաղյան հիմնահարցում ադրբեջանական դիրքերի սպառվածության առումով Գուլիեւը հիշեցումներով, իսկ հասարակական կազմակերպությունները՝ սպառնալիքներով միմյանց լրացնում են: Քանի որ փուլային տարբերակը Մեղրիի միջանցքի շահարկմամբ հանդերձ բխում է Ադրբեջանի շահերից, ուստի Գուլիեւին եւ ադրբեջանական կազմակերպություններին էլ հայաստանյան ընդդիմությունն է լրացնում: Որքան էլ ադրբեջանական դիրքերի սպառվածությամբ սպառվեն նաեւ հայաստանյան ընդդիմության դիրքերը, այնուամենայնիվ, սրանց նկրտումներն ամենեւին չեն ենթադրում միջազգային համարժեք արձագանքներ:

Ի՞նչ առումով: Այն, որ եթե ձանձրույթը եւ սպառնալիքը չեն կարող միջազգային կառույցների վրա ազդելու միջոց լինել, ապա Հայաստանում փուլային տարբերակի շրջանառությունն ու Մեղրիի տարբերակի շահարկումը միանգամայն կարելի է հայկական իշխանությունների դեմ ազդեցության հավելյալ լծակ դարձնել: Ուրեմն, հայաստանյան ընդդիմության նկրտումներն ավելի վտանգավոր են, քան սպառնալիքներով հագեցած Ադրբեջանի թշնամանքը:

ՏԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Պուտինը ստացավ կառավարելի խորհրդարան

Կրեմլն այսուհետեւ լիովին վերահսկելու է իշխանության բոլոր չորս ճյուղերը

Կիրակի օրը Ռուսաստանում կայացած խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքները, ըստ որոնց նախագահ Վլադիմիր Պուտինը ստացավ կառավարելի Պետդումա, արեւմտյան մամուլում մեկնաբանվում են մտահոգությամբ:

Շվեյցարական «Տան» թերթը գրում է. «Ընտրություններից որեւէ օգուտ չկա, դրանք ոչինչ չեն որոշում: Բայց այս տխեղծ երկրում, որտեղ կառավարում է Պուտինի «օրենքի դիկտատուրան», հարկ եղավ դրանք (ընտրությունները) կազմակերպել, որպեսզի հաղթահարվի այդ ծանծրալի վարչարարական փուլը»: Թերթն ընտրություններում հաղթանակած «Միասնական Ռուսաստան» իշխանամետ դաշինքին համարում է մի կառուցվածք, որը չունի ծրագիր, գաղափար, անգամ գաղափարախոսություն: «Պուտինյան մոդելը նացիոնալ-կապիտալիզմն է. շուկայական հարաբերությունները տոգորված են «կա-գեբե»-ական ոգով»:

Բրիտանական «Գարդիանը» «Բրեժնեւի ժամանակներից ամենամեծ իշխանություն» հոդվածում գրում է. «Պուտինի կուսակցության հաջողությունը ՊԱԿ-ի նախկին սպային տալիս է ամենամեծ իշխանությունը Բրեժնեւի ժամանակներից: Եվ դա գրեթե իդեալական արդյունք է, որպեսզի նա (Պուտինը) իրականացնի ռուսական ժողովրդավարության իր մոդելը»:

Բրիտանական «Դեյլի թելեգրաֆը» գրում է. «ԶԼՄ-ների կողմնակալ լուսաբանումը եւ կեղծիքների դեպքերը նշանակում են, որ այս ընտրությունները նվազ ժողովրդավարական էին Բորիս Ելցինի իշխանության գալուց հետո»:

«Ռուսաստանի պատգամի վրա Յուլիոս Կեսարի ստվերն է: Ընտրություններում հաղթեց պոպուլիզմը Հին Հռոմի ոգով», նշում է իսպանական «ABC» թերթը: Մեկ այլ իսպանական թերթ՝ «Վանգարդիան», հիշեցնում է. «Ի վերջո, դեկտեմբերի 26-ին կլրանա 12 տարին, երբ ԽՍՀՄ-ը պաշտոնապես փլուզվեց: Ահա թե ինչու չպետք է սպասել, որ ՌԴ-ում մի քանի տարում կարող է ձեւավորվել օրինակելի ժողովրդավարական համակարգ այն դեպքում, երբ մոտ 500 տարի երկրում իշխել են ցարերը, հետո եւս մոտ 100 տարի՝ կոմունիստները»:

«Վաշինգտոն փոստը» գրում է. «Նախագահամետ «Միասնական Ռուսաստանը» «նոկ-աուտի» ենթարկեց կոմունիստներին եւ արեւմտամետ ժողովրդավարական կուսակցություններին: Պուտինը կարող է ղեկավարել նոր Դումայի ձայների երկու երրորդը, ինչը բավարար է սահմանադրության մեջ փոփոխություններ կատարելու եւ նախագահի պաշտոնում երրորդ անգամ ընտրվելու համար»:

Մ. Նահանգները հայտարարել է, որ ընտրությունները Ռուսաստանում արդար չէին եւ համամիտ է ԵԱՀԿ-ի ու եվրախորհրդի դիտորդական առաքելության մտահոգություններին, ըստ որոնց Պետդումայի ընտրությունները չեն համապատասխանել եվրոպական չափանիշներին: «Նախընտրական փուլում վարչարարական լծակները եւ ԶԼՄ-ները լայնորեն օգտագործվել են նախագահամետ կուսակցության օգտին քարոզչություն անելու նպատակով», ասվում է հայտարարության մեջ:

«ԱՄՆ-ի վերջին նախագահական ընտրությունները հազիվ թե ամերիկյան կողմին իրավունք տային անգամ նմանօրինակ հայտարարություններ անելու», Կրեմլի մի պաշտոնյա ասել է «Ինտերֆախին»:

Պետդումայի ընտրությունների վերջնական արդյունքները հայտնի կդառնան դեկտեմբերի 18-ին, իսկ դեկտեմբերի 11-ին սկսվում է ՌԴ նախագահի ընտրության քարոզարշավը: ՌԴ ԿԸՀ նախագահ Ալեքսանդր Վեշնյակովը հայտարարել է, որ նախագահական ընտրությունները տեղի կունենան 2004 թ. մարտի 14-ին, հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը:

Պուտինի վերընտրությունը նախագահի պաշտոնում կասկած չի հարուցում. նրա վերահսկողության տակ են իշխանության բոլոր 4 ճյուղերը՝ ԶԼՄ-ները, դատական եւ օրենսդիր իշխանությունները, իսկ գործադիրը՝ Չուկոտկայից մինչեւ Կալինինգրադ, Մուրմանսկից մինչեւ Ալթայ ուղղակիորեն կառավարվում է Կրեմլից: Անկասկած, այսօր Ռուսաստանում ամենամեծ ժողովրդականություն վայելող գործիչը հենց Պուտինն է, որին, ըստ ամեն մի սոցիոլոգիական հարցումների, աջակցում է ռուսների մեծամասնությունը:

Պետդումայի ընտրությունների նախնական արդյունքներով կառավարամետ «Միասնական Ռուսաստանը» խորհրդարանի ներքին պալատում կունենա առնվազն 222 աթոռ: Կոմկուսը, որն ըստ ամենայնի կլինի միակ ընդդիմադիր ուժը խորհրդարանում, հավակնում է 53 մանդատի: Կուսակցական ցուցակով կոմկուսն ստացավ ձայների 12,7 տոկոսը, մինչդեռ 1999 թ. ընտրություններում Գենադի Զյուգանովի կուսակցությունն ստացել էր ավելի քան 24 տոկոս:

Պատգամավորների թվով երրորդ եւ չորրորդ տեղերում են Վլադիմիր Ժիրինովսկու Լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցությունը (նախկին տվյալներով՝ 39 տեղ) եւ ընդամենը 3 ամիս առաջ ձեւավորված «Հայրենիք» դաշինքը (35-ից ավելի): Քաղաքական վերլուծաբան Մարկովի կարծիքով՝ Ժիրինովսկին եւ Դմիտրի Ռոգոզինը («Հայրենիքի» համանախագահը) հաջող օգտագործեցին «ռուսական ոգու» թեման: «Ցավոք, ազատականները (Յավլինսկի, Նեմցով, Խակամադա, Չուբայս- խմբ.) չեն հասկանում, որ «ռուս» տերմինը լավ բառ է, եւ քանի դեռ դա չհասկանան, չեն կարող իշխանության գալ Ռուսաստանի նման երկրում», ասել է Մարկովը:

Անակնկալ էր Ժիրինովսկու ցույց տված արդյունքը. չորս տարի առաջ լիբերալ-դեմոկրատներն ստացել էին 6 տոկոսից պակաս: Ժիրինովսկին եւ «Հայրենիք» դաշինքը կրեմլամետ են, հետեւաբար Պուտինը կարող է ակնկալել եւս մոտ 70 պատգամավորի աջակցությունը: Մեծամասնական ընտրակարգով պատգամավոր են ընտրվել 65 անկախ թեկնածուներ, որոնց առնվազն մի մասը կաջակցի Պուտինի նախագծերին: Ստացվում է, որ Կրեմլն ապահովել է ոչ միայն 245 աթոռ, ինչն անհրաժեշտ է որեւէ օրենք ընդունելու համար, այլեւ ներքին պալատի տեղերի երկու երրորդը՝ 302 մանդատ, ինչը հնարավորություն կտա Պուտինին սահմանադրության մեջ կատարել ցանկացած ուղղում:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

2003 թ. խորհրդարանական ընտրությունների նախնական արդյունքները (համամասնական)

1. «Միասնական Ռուսաստան»	37,1 տոկոս
2. Կոմկուս	12,7 տոկոս
3. Լիբերալ դեմոկրատներ	11,6 տոկոս
4. «Հայրենիք»	9,1 տոկոս
5. «Յաբլոկո»	4,3 տոկոս
6. Աջ ուժերի միություն	4 տոկոս
7. Ագրարային կուսակցություն	3,7 տոկոս
8. Մյուս կուսակցություններ	12,8 տոկոս
9. Բոլորին դեմ	4,7 տոկոս

1999 թ. խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքներ (համամասնական)

1. «Միասնություն»	36,65
2. Կոմկուս	24,28
3. Աջ ուժերի միություն	8,52
4. Լիբերալ դեմոկրատներ	5,58
5. «Յաբլոկո»	5,93
6. Մյուս կուսակցություններ	15,33
7. Բոլորին դեմ	3,3

Ռուսաստանն Աջարիայի հետ մտցրեց պարզեցված այցագրային կարգ

Դեկտեմբերի 9-ից Մոսկվան Վրաստանի Աջարիայի ինքնավարության հետ մտցրեց պարզեցված այցագրային կարգ, ինչը նշանակում է, որ Աջարիայի վարչական տարածքում գրանցված քաղաքացիները կարող են Ռուսաստան մեկնել առանց այցագրի եւ հակառակը:

Վրաստանի արտգործնախարարությունը դատապարտել է Մոսկվայի միակողմանի՝ առանց Թբիլիսիին տեղեկացնելու որոշումը, դա համարելով «երկրի տարածքային ամբողջականության ոտնահարում»:

2000 թ. դեկտեմբերի 5-ից Ռուսաստանի եւ Վրաստանի միջեւ մտցվել է այցագրային կարգ, որը, սակայն, չի տարածվում փաստացի անկախ երկու հանրապետությունների՝ Աբխազիայի եւ Հարավային Օսիայի վրա: Աջարիան դարձավ երրորդ «ապստամբ» հանրապետությունը, որը Մոսկվայի հետ հաստատում է ուղղակի հարաբերություններ՝ շրջանցելով Թբիլիսիին:

Այսօր սպասվում է Վրաստանի ժամանակավոր նախագահ Նինո Բուրջանաձեի այցն Աջարիա, որտեղ նա փորձելու է Ասլան Աբաշիձեին համոզել, որպեսզի վերջինս թույլ տա նախագահական ընտրություններ անցկացնել ինքնավարության տարածքում:

Մոսուլի մոտ ավտոմեքենայի պայթյունից վիրավորվել են 43 ամերիկացիներ

Բաղդադում զոհեր կան մզկիթում

Իրաքի հյուսիսում՝ Մոսուլից ոչ հեռու գտնվող Թալ Աֆարի ամերիկյան ռազմակայանի առջեւ երեկ պայթուցիկով լի ավտոմեքենայի պայթյունից վիրավորվել են ամերիկացի 43 զինվորներ: Այդ մասին Ֆրանս Պրեսի թղթակցին հայտնել է մայոր Հյուգ Քեյթը, նշելով, որ վիրավորները 101-րդ օդադեսանտային դիվիզիայի 3-րդ բրիգադի միեւնույն զորամիավորումից են:

Քեյթի խոսքերով, 31 զինվորների մեծ մասը թեթեւ վերքեր են ստացել: Ծանր վիրավորված 4 զինվորների տեղափոխել են Մոսուլի ամերիկյան հոսպիտալ: Մայորը պատմել է, որ վաղ առավոտյան Թալ Աֆարի ամերիկյան ռազմակայանին է մոտեցել մի ավտոմեքենա, որը կանգ չի առել հսկիչ անցակետում: Ամերիկացի զինվորները կրակ են բացել: Ռազմակայանին չհասած՝ մեքենան պայթել է:

Թալ Աֆարի շրջանում ապրում են գլխավորապես շիա մահմեդական թուրքմեններ: Սադդամ Հուսեյնի վարչակարգի անկումից հետո այդ տարածքում միաբեկչություններ չէին արձանագրվել:

Իրաքի ոստիկանության տվյալներ վկայակոչելով Ֆրանս Պրեսը հաղորդում է, որ երեկ Բաղդադի մզկիթներից մեկի բակում պայթեցված ռումբը 3 անձանց մահվան պատճառ է դարձել: Պայթյունի հետեւանքով վիրավորվել են 2 այլ սուննի մահմեդականներ, խոշոր անցք է բացվել մզկիթի քարե ցանկապատի մեջ:

Ավելի վաղ՝ երկուշաբթի օրը Մոսուլում ամերիկացի մի զինվոր էր սպանվել բենզալցակայանի մոտով անցած ավտոմեքենայից արձակված կրակոցներից: Այսպիսով, Իրաքի պատերազմի ավարտի պաշտոնական ազդարարումից՝ մայիսի 1-ից ի վեր այդ երկրում զոհված ամերիկացի զինվորների թիվը հասել է 193-ի:

Միաժամանակ հաղորդվում է, որ Ճապոնիայի կառավարությունը «հազիվ 5 րոպե» տեւած արտահերթ նիստում հավանություն է տվել Իրաքում ճապոնացի զինվորներ տեղաբաշխելու նախնական ծրագրին: Ճապոնական մամուլի հրապարակումները վկայակոչելով, Ֆրանս Պրեսը հաղորդում է, որ հավանաբար 2004 թ. փետրվարին Իրաքի հարավարեւելքում կտեղաբաշխվեն ճապոնացի 600 զինվորներ, որոնք զբաղվելու են գլխավորապես մարդասիրական օգնության գործողություններով: Երկրորդ աշխարհամարտից հետո առաջին անգամ է Ճապոնիան զորք ուղարկում դեռեւս պատերազմական վիճակում գտնվող որեւէ երկիր:

Աֆղանստանում ամերիկացիները խոշոր գործողություն են սկսել

Աֆղանստանում ամերիկյան զորքերի հրամանատարությունը հայտարարել է, որ երկուշաբթի օրվանից խոշոր գործողություն է ծավալվել երկրի տարածքում մնացած թալիբների եւ «Ալ Կաիդայի» մարտիկների դեմ: Դա խոշորագույն ռազմարշավն է 2001 թ. աշնանը ձեռնարկված հակաթալիբյան պատերազմից ի վեր: Ինտերֆաքս գործակալությունը հաղորդում է, որ «Հեղեղ» պայմանական անունն ստացած գործողությանը մասնակցում են ամերիկացի 2 հազար զինվորներ՝ հետեւակային 4 գումարտակ: Ի դեպ, Աֆղանստանում տեղաբաշխված ամերիկյան զորքերի ընդհանուր թվակազմը 11 հազար է:

Ռոյթեր գործակալությունը նշում է, որ ներկա գործողությունը շարունակությունն է շաբաթավերջին անցկացված «Լեռնային լուծում» գործողության, որի ընթացքում օդային հարվածներ հասցվեցին Աֆղանստանի հարավային եւ արեւելյան շրջաններին: Այդ հարվածներից մեկը լարվածություն առաջացրեց Աֆղանստանի ներկայիս իշխանությունների եւ ամերիկացիների հարաբերություններում: Պատճառն օդուժի հարվածներից մեկի ժամանակ աֆղան 9 երեխաների զոհվելն է, որի մասին **«Ազգը»** գրեց երեկվա համարում: Նախագահ Համիդ Կարզայն ամերիկացիներից բացատրություններ պահանջեց եւ հայտարարեց սեփական քննություն սկսելու մասին: Իր խոր վրդովմունքն արտահայտեց ՄԱԿ-ը:

«Պատերազմն անկատար արվեստ է: Մենք ջանում ենք խուսափել նման սխալներից, բայց ապահովագրված չենք դրանցից», այդ կապակցությամբ հայտարարեց Աֆղանստանում ամերիկյան զորքերի ներկայացուցիչ, փոխգնդապետ Բրայան Հիլֆերտին:

Իսրայելի պաշտպանական պատի հարցը կքննարկվի Միջազգային դատարանում

ՄԱԿ-ի ընդհանուր ժողովում երկուշաբթի օրը քվեարկություն է անցկացվել Պաղեստինյան ինքնավարության առաջարկած բանաձեւի առթիվ: Փաստաթուղթը Միջազգային դատարանին կոչ է անում քննության առնել այն հարցը, թե հնարավո՞ր է արդյոք օրինական եղանակով Իսրայելին պարտավորեցնել քանդելու պաղեստինյան տարածքների սահմանագծին կառուցվող պաշտպանական պատը: Ռոյթեր գործակալությունը հաղորդում է, որ քվեարկության ընթացքում կողմ է քվեարկել 90, դեմ՝ 9 երկիր: Ձեռնպահ մնացած 74 երկրներից մեկը Ռուսաստանն է: Դեմ քվեարկած պետություններն են ԱՄՆ-ը, Իսրայելը, Ավստրալիան եւ խաղաղօվկիանոսյան մի քանի փոքր պետություններ:

Պաղեստինցիների կարծիքով, սահմանի վրա պատ կառուցելով՝ Իսրայելը խլում է իրեն չպատկանող տարածքներ, փաստորեն իրեն ձեռնտու սահմաններ պարտադրելով ապագա պաղեստինյան պետությանը: Իսրայելն իր հերթին հայտարարում է, թե պատի կառուցումը պայմանավորված է բացառապես ահաբեկչական հարձակումները կանխելու անհրաժեշտությամբ:

Քվեարկության արդյունքները մեկնաբանելով, Իսրայելի վարչապետի խորհրդական Ռաանան Գիսինը հայտարարել է, որ Իսրայելը Միջազգային դատարան կներկայանա, որպեսզի ցույց տա, որ ունի «ինքնապաշտպանության լիակատար իրավունք»: Սակայն Իսրայելի արդարադատության նախարար Յոզեֆ Լապիդը կառավարությանը խնդրել է քննության առնել, թե պատն արդյոք չափից ավելի չի՞ խորանում պաղեստինյան տարածքների մեջ:

Միջազգային դատարանն ինչ որոշում էլ ընդունի, այն ավելի մեծ կշիռ կունենա, քան ՄԱԿ-ի ընդհանուր ժողովի բանաձեւը, որը փաստորեն որեւէ պարտավորություն չի դնում Իսրայելի վրա:

Պ. Ք.

Մշակույթ

Արամ Խաչատրյան-100

Երեք արիա հայ բանաստեղծների խոսքերով

Արամ Խաչատրյանը ստեղծագործելիս հաճախակի է դիմել հայ բանաստեղծների ստեղծագործություններին, ոգեշնչվել դրանցով, շատ դեպքերում էլ որոշ բանաստեղծություններ դարձել են երաժշտական հրաշալի գործեր: Կոմպոզիտորի «Վոկալ ինտերմեցցո» սիմֆոնիկ ստեղծագործության երեք արիաների հիմքում ընկած են հայ պոեզիայի աչքի ընկնող նմուշները:

«Վոկալ ինտերմեցցո» սիմֆոնիկ ստեղծագործության առաջին մասը կոմպոզիտորն անվանել է «Պոեմ», որի համար հիմք են հանդիսացել Հովհ. Թումանյանի «Պոեմի» խոսքերը: Երկրորդ մասն անվանել է «Ավանդույթ», որը ստեղծվել է Հովհ. Թումանյանի «Ախթամար» պոեմի թեմաներով: Երրորդ մասը՝ «Ներբողը», գրվել է Մ. Պեշիկթաշլյանի «Գնացե՜ք, իմ տաղք» բանաստեղծության խոսքերի հիման վրա:

Պատերազմի փոթորիկներից ու տագնապներից հետո կոմպոզիտորի համար հետաքրքրական էր վերադառնալ իր հոգուն հարազատ հայ քնարերգության բնագավառը: Անդրադառնալով հայ պոեզիային, ստեղծեց արիաների եռապատումը՝ սիրո հրաշալի մի պատմություն: Այս ստեղծագործության յուրաքանչյուր արիայում պահպանվել է քնարականությունը՝ պոեզիայի գաղափարին հարազատ մնալու սկզբունքը: «Պոեմը» գրված է աշուղական արվեստի հնարանքների ոգով ու սկզբունքով, «Ավանդությունը» պանծացնում է անձնվեր սիրո ուժը, իսկ «Ներբողը» բանաստեղծի ռոմանտիկ պոռթկումն է առ հեռավոր սիրուհին:

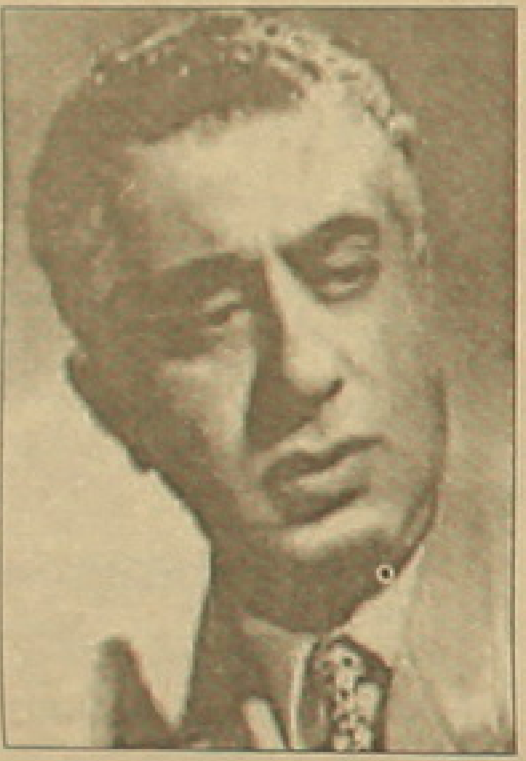

Բանաստեղծությունների ընտրությունը հաջող է: Կոմպոզիտորի ստեղծած արիաները ծավալուն երաժշտական պատկերներ են: Դրա հիմնական պատճառն այն է, որ կոմպոզիտորը բանաստեղծություններին մոտեցել է ազատ մեկնաբանության սկզբունքով՝ որպես սիմֆոնիկ արիաների գրական ծրագիր: Ինչպես որ պոեզիան է, այնպես էլ արիաներում կոմպոզիտորը հարազատ է մնացել ժողովրդական երգի ակունքներին: Երեք արիաներում էլ կոմպոզիտորը ստեղծել է ազգային նուրբ կոլորիտ, գեղեցիկ երգեցողություն: Արիաների երաժշտության արտահայտչական ուժը երեւում է բանաստեղծության ոգուն հարազատ կերպարներում: Երաժշտությունն ունկնդրին պարգեւում է իր գունային հարստությամբ: Պոեմի անհամեմատ խոր ու տպավորիչը «Ախթամար» ավանդույթի մասն է: Այստեղ կոմպոզիտորը բանաստեղծության չափերի մեջ գործել է ազատ: Ի վնաս բանաստեղծության շահել է երաժշտությունը:

Սիրո եւ մահվան մասին Հովհ. Թումանյանի հնագույն ավանդությունը հագեցած է խոր դրամատիզմով: Ամեն գիշեր խիզախ պատանին լողալով, գաղտագողի մոտենում է Վանա լճի ծայրոտ կղզուն: Հորձանուտի ու խավարի մեջ նրան օգնում է փարոսի լույսը՝ սիրո լույսը: Կղզում նրան սպասում է գեղեցկուհի Թամարը: Թվում է՝ նրանց երջանկությանը ոչինչ չի սպառնում: Բայց...

Էսպես ասին վիրավորված /Կղզու միջի ջահելներ /Ու Թամարի ձեռքով վառած /Լույսը հանգցրին մի գիշեր:

Մոլորվեցավ խավար ծովում /Լողորդ տղան սիրահար, /Ու բերում է հողմը, բերում /Հառաչանքներն՝ «Ախ, Թամա՜ր...»:

Գիշերային մթի ու խավարի մեջ պատանի սիրահարը կորցնում է կղզու ճամփան ու խեղդվում լճի ալիքների մեջ՝ կանչելով սիրած աղջկան՝ «Ա՜խ, Թամա՜ր»:

Վանի այս ավանդության սյուժեն եւ կերպարներն իրենց ավանդությունով գալիս են դեռեւս հին աշխարհի՝ Հերոյի եւ Լեանդրոսի առասպելից: Հերոյի՝ Սեստի Աֆրոդիտեի քրմուհու մոտ ամեն գիշեր, լողալով Հելեսպոնտոսով, գալիս է նրա սիրած տղան՝ Լեանդրոսը:

Մի անգամ փոթորիկն ուժեղանում է եւ երիտասարդը խեղդվում է: Հավասարիմ Հերոն, տեսնելով Լեանդրոսի դին, իրեն նետում է ծովը: Այս երկու նման սյուժեներից Խաչատրյանի երաժշտության կոմպոզիցիան դառնում է միասնության համաձուլվածք: Օգտագործելով գործիքային հնչողության հզոր միջոցները, կոմպոզիտորը հասել է խոսքի եւ երաժշտության երգային անհրաժեշտ արտահայտչականության:

Հավասարիմ մնալով բանաստեղծության սյուժեին, կոմպոզիտորին հաջողվել է ստեղծել անզուգական նրբերանգներով հարուստ, հուզախռով մեղեդի, ուր գիշերային պատկերը կենդանացնում է ունկնդրի հիշողությունը: Երաժշտության երեւակայության միջոցով կենդանանում է լողորդի կերպարը, եւ Թամարի խորհրդավոր գեղեցկությունը սիրո բերկրանք է առաջացնում: Երաժշտության դրամատիկական գագաթնակետին՝ **Էսպես ասին վիրավորված կղզու միջի ջահելներ**, նվագախումբը հնչեցնում է կրքոտ սիրո մեղեդու արձագանքները, հիշեցնում հավասարիմ սիրո զգացմունքայնությունը: Խարդավանքը կործանում է սիրող զույգերին, բայց նրանք ապրում են կղզու՝ Ախթամարի հավերժությամբ:

Ինչպես նշեցինք, եռապատումի վերջին արիան գրվել է Մ. Պեշիկթաշլյանի «Գնացե՜ք, իմ տաղք» քնարական բանաստեղծության հիմքի վրա եւ անվանվել է «Ներբող»:

Այն ամբողջությամբ իր մեջ բովանդակում է թախիծ, տխրություն, բաժանում:

Իջի՜վ, յորժամ ոչ եւս իմ ձայն /Հասցե առ նա եւ կամ իմ շունչ, /Ու ի մոռացօնս անկայց համայն /Գոնեա լըսէր ըզձեր մրմունջ:

Ընթռնելով բանաստեղծության իսկական իմաստը, այն կարելի է համարել եղերերգ: Հրապուրված բանաստեղծությամբ, Խաչատրյանն այն անվանել է արիա «Ներբող»: Բանաստեղծի եւ կոմպոզիտորի մտահղացումների շնորհիվ ծնվել է քնարական կերպարների մի գեղեցկություն: Բանաստեղծի ստեղծագործության եւ նվագախմբի տպավորիչ երաժշտության զուգորդությամբ հնչում է արիան. **«Գնացե՜ք, իմ տաղք, ոչ թե եթեր, ուր շող ու փայլ, եւ հով, ժպիտ եւ, ուր զովությունն վարար լուսահեր ծալ-ծալի ի ծեմս իւր ծածանին»:**

Կոմպոզիտորի մտահղացման շնորհիվ ստեղծագործության մեջ թագավորում է հանդիսավոր պաթոսը, որը փոխել է բանաստեղծության հուզական կառուցվածքը: Ա. Խաչատրյանի բոցավառվող խառնվածքը եւ բանաստեղծի հիծը միաձուլվել են.

Գնացե՜ք, իմ տաղք, գնացե՜ք, այդ կոյս, /Գնացե՜ք, մեղմով եւ պասկառոտ /Ծավի աչաց նորա ի լոյս /Ձը արբնացե՜ք անձկակարոտ»:

Կոմպոզիտորը խախտելով բանաստեղծության տաղաչափությունը՝ ընդհանուր, ամբողջական տրամադրությունից վերցրել է միայն մասնակի, դյութական գեղեցկությունը՝ «Ծավի աչաց նորա ի լոյս», «վերա ծեռաց եւ հուս փափկիկ...»:

Բանաստեղծության ներքին հարստությունն ազդակ է «Ներբողի» ամբողջ երաժշտության համար:

Հետաքրքրական եւ նշանակալից այս ստեղծագործությունը, որը հինգ տասնամյակի պատմություն ունի, իր հատուկ տեղն է գտել վոկալ արվեստում: Այն լրացրեց «Պեպո», «Զանգեզուր», «Այգի» կինոնկարների համար գրված երգերի շարքը: Չնայած երաժշտագետները բարձր են գնահատում կոմպոզիտորի այս եռապատումը, երգիչները թերագնահատում են եւ չեն կատարում: Մինչդեռ Արամ Խաչատրյանի ստեղծագործական կենսագրության մեջ այդ երգային ինտերմեցցոն իր խոր հետքն է թողել: 1947-ին կոմպոզիտորը կրկին անդրադարձավ այդ ստեղծագործությանը եւ արիաների եռապատման մեջ կատարեց որոշ փոփոխություններ:

Կյանքի, ապրելու, սիրելու դրամատիկական իրադարձություններով լի այս ստեղծագործությունը հագեցած է արդիականության խնդիրներով:

ՌՈԲԵՐՏ ԴԱԼԹՅԱՆ

Հայ մնալու գաղտնիքը

«Ես ծնված եմ Ֆրանսա, մեծցել եմ Արժանտին, կապրիմ Միացյալ Նահանգներ եւ հայ եմ: Երբ որ այդ բոլորը կմիանան, վերջավորությունն այս ստեղծագործություններն են», ասում է ամերիկահայ կոմպոզիտոր Հայկ Բոյաջյանը:

65-ամյա կոմպոզիտորը երկու տարին մեկ լինում է հայրենիքում եւ հայ հանդիսատեսի դատին ներկայացնում նոր ստեղծագործություններ: Նրա ամենածավալուն երաժշտական երկը «Լռության պահ» օրատորիան է՝ նվիրված 1915 թ. եղեռնի զոհերի հիշատակին: 1986 թ. ապրիլի 21-ին օրատորիան առաջին անգամ կատարվել է Բոստոնում եւ մեծ ճանաչում բերել կոմպոզիտորին: Ամեն տարի ապրիլի 24-ին այն հնչում է Հայաստանի հանրային ռադիոյով: 1988 թ. երկրաշարժի զոհերի հիշատակին է նվիրված նաեւ կոմպոզիտորի թիվ 2 դաշնամուրի սոնետը:

Հայ Բոյաջյանի ստեղծագործություններն աչքի են ընկնում նորույթյամբ, կերպարների առատությամբ, հնչյունների թռիչքային համադրությամբ, երբեմն անբարեհնչունությամբ, կամ էլ դասական, եւ ջազային ոճերի միախառնումներ: Այս ամենի մեջ արտացոլված է կոմպոզիտորի կենսագրությունը, բայց որ ամենակարեւորն է, ինչպես նկատել է դիրիժոր Գեւորգ Մուրադյանը, սիմֆոնիայի մեջ կա շարականի մեղեդի: Կոմպոզիտորի խոսքով՝ դա անգիտակցաբար է ստացվել: Նա ասում է, որ հայկական ոգով ստեղծագործելու համար «փորձառությունը կազդե»:

Կարելի է կարծել, որ հայ ոգին արյամբ է փոխանցվում, եւ հայությունն անցնում է սերնդեսերունդ աշխարհի բոլոր մասերում:

ԳԱՅԱՆԵ ԼԱԼԱՅԱՆ,
ԵՊՀ ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետ
4-րդ կուրս

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Անրի Բերգսոն

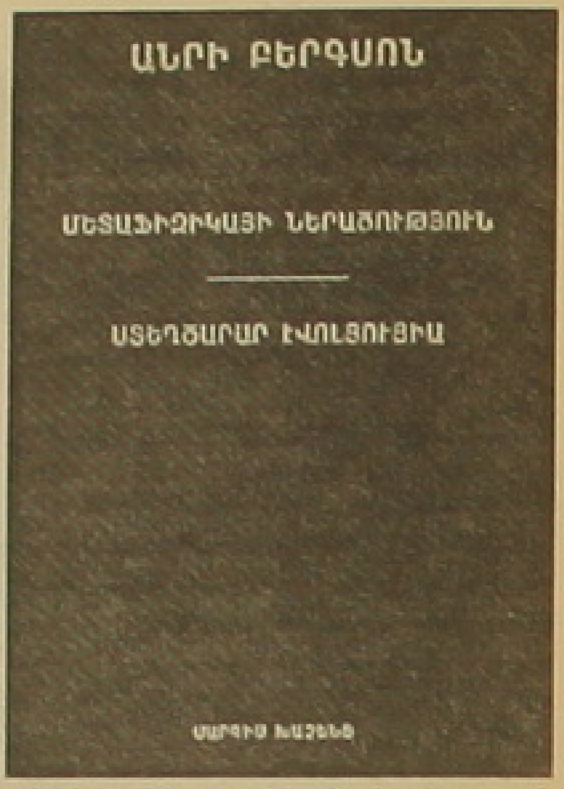

Գիրք հրատարակելն այսօր Հայաստանում դժվարին խնդիր է: Գրահրատարակչության ոլորտի հանդեպ անտարբերության պայմաններում, երբ գրքի նկատմամբ հարկման նույն չափանիշներն են գործում, ինչ որեւէ շահութաբեր բնագավառում, լուրջ եւ սկզբունքային գրահրատարակչական ծրագիր իրականացնելը գրեթե անհնար է: Նման գործընթացները վստահաբար իրականանում են համառ ճիգերի եւ անքակտելի նվիրումի շնորհիվ:

«Սարգիս Խաչենց» հրատարակչությունը քայլ առ քայլ շարունակում է կյանքի կոչել իր որդեգրած ծրագիրը: 'Իմացություն' գրադարան մատենաշարով հրատարակչությունն ընթերցողին է ներկայացրել համաշխարհային փիլիսոփայական մտքի նվաճումներից Պիեռ Տեյար դը Շարդենի «Մարդու ֆենոմենը», Ռ. Շտայների «Ազատության փիլիսոփայությունը», Պլոտինոսի «Էննեադների» V գիրքը, Բլեզ Պասկալի «Մտքերը», Բերգսոնի «Բարոյականության եւ կրոնի երկու աղբյուրները», Կանտի «Պրոլեգոմեններ ապագա ամեն մետաֆիզիկայի», Լայբնիցի «Մետաֆիզիկական երկեր», Քսենոփոնի «Սոկրատյան երկեր» աշխատությունները:

Հրատարակչության հերթական հատորը՝ թվով 41-րդը, բովանդակում է ֆրանսիացի փիլիսոփա Անրի Բերգսոնի երկու կարեւորագույն՝ «Մետաֆիզիկայի ներածություն» եւ «Ստեղծարար էվոլյուցիա» աշխատությունները:

Գիրքը հրատարակվել է «Բաց հասարակության ինստիտուտ. Օժանդակության հիմնադրամ-Հայաստան» եւ Բուդապեշտի «Բաց հասարակության ինստիտուտ. Հրատարակչական գործի զարգացման կենտրոն» կազմակերպությունների դրամաշնորհով: Ֆրանսերենից թարգմանել է Ամալյա Մուրադյանը, Բերգսոնի կենսագրության եւ նրա աշխատասիրությունների մասին առաջաբանի հեղինակը եւ գրքի խմբագիրը երիտասարդ փիլիսոփա Սերգեյ Ստեփանյանն է:

Անրի Բերգսոնը ծնվել է Փարիզում՝ 1859 թ. Լեհաստանից Ֆրանսիա ներգաղթած ազգությամբ հրեա կոմպոզիտոր Միշել Բերգսոնի ընտանիքում: Լիցեյ Կոնդորսեում ստացած դասական կրթությամբ Բերգսոնը փիլիսոփայություն շարունակում է ուսումնասիրել Փարիզի Բարձրագույն Նորմալ դպրոցում: Զբաղվել է ուսուցչությամբ, գլխավորել Կլերմոն-Ֆերանի Բլեզ Պասկալի անվան լիցեյի փիլիսոփայության ամբիոնը:

«Մետաֆիզիկայի ներածություն» (1903), «Ստեղծարար էվոլյուցիա» (1907), «Բարոյականություն եւ կրոնի երկու աղբյուրները» (1932) աշխատությունները համաշխարհային հռչակ են բերել փիլիսոփային: Ժամանակին գիտնականի վաստակը գնահատվել է ըստ արժանվույն, նա ընտրվել է Բարոյական եւ քաղաքական գիտությունների ակադեմիայի նախագահ եւ Ֆրանսիայի գիտությունների ակադեմիայի անդամ: 1932 թ. Անրի Բերգսոնն արժանացել է Նոբելյան մրցանակի: Վախճանվել է նացիստական օկուպացիայի դաժան տարիներին՝ 1941 թ.:

Բերգսոնը թեեւ սեփական փիլիսոփայական դպրոց չի ստեղծել, սակայն ունեցել է գաղափարական բազմաթիվ հետեւորդներ տարբեր ոլորտներում: Բերգսոնյան մտքի ազդեցություններն են կրել Ֆրանսիայում կրոնական էվոլյուցիոնիստներ Է. Լը Ռուան եւ Պ. Տեյար դը Շարդենը, ԱՄՆ-ում պրագմատիզմի ներկայացուցիչ Ու. Ջեմսը: Գիտակցության եւ հիշողության մասին նրա տեսության ազդեցությունը նկատելի է հոգեբաններ Վ. Ռայխի եւ Կ. Յունգի աշխատություններում: Բերգսոնյան ազդեցություններից դուրս չի մնացել XX դարի գեղարվեստական միտքը: «Գիտակցության հոսք» կոչվող գրական ուղղության ներկայացուցիչները (Պրուստ, Ջոյս, Ֆոլկներ) որոշակիորեն ելել են ժամանակի հիշողության բերգսոնյան հասկացություններից:

Անրի Բերգսոնը ներկայացնում է «Աշխարհի բացարձակ էության լիակատար ճանաչողության պահանջ» առաջ քաշող փիլիսոփայական մի համակարգ, որը «ներառում է թե՛ իմացաբանություն, թե՛ գոյաբանություն, թե՛ բարոյագիտություն՝ «մերժված մետաֆիզիկայի» վերակենդանացման կամ ավելի ճիշտ՝ անմահության պաշտպանականի լույսի ներքո»: Իր առաջին՝ «Փորձ գիտակցության եւ անմիջական տվյալների մասին» ներքին ու արտաքին փորձերի տարբերության վերաբերյալ աշխատության մեջ Բերգսոնը գտնում է, որ տարածական աշխարհը (արտաքին փորձը) ճանաչողության օբյեկտ կարող է դառնալ ներքին փորձում: Այդ ներքին փորձը՝ գիտակցությունը, ժամանակայինի (ներկայի, անցյալի եւ ապառնիի) միակ կրողն է, ըստ որում անցյալը եւ ապագան իմաստավորվում են ներկայում:

«Մետաֆիզիկայի ներածություն» աշխատության մեջ իբրեւ նորի գոյացման ճանապարհ Բերգսոնն ընդունում է ինտուիտիվ եղանակը կամ կյանքի փիլիսոփայությունը: Ճանաչողության երկու եղանակներից մեկը՝ «իրից դուրս», կատարվում է բանականության միջոցով. առարկան դիտարկվում է որեւէ տեսանկյունից, որի դեպքում հնարավոր է դառնում կազմել միայն վերացական հասկացություններ (անկենդան վերարտադրություններ): Այն տալիս է մասնակի, ոչ երբեք ամբողջի ճանաչողության հնարավորություն: Երկրորդ եղանակը՝ թափանցել իրի մեջ, թույլ է տալիս ինտուիցիան:

«Բերգսոնի փիլիսոփայությունն իր մեջ միավորում է մտքի անվերջ հին եւ միանգամայն ժամանակակից տարրեր: Այն չի տրվում տրանսցենդենտալ խորհրդածությունների, որոնք կարող էին խարխլել եւ թուլացնել մետաֆիզիկական վերջին պրոբլեմները լուծելու իր նախնական մղումը: Այսուհանդերձ, հիշյալ փիլիսոփայությունը համոզված է, որ աշխարհն իր հիմքում լիովին իռացիոնալ է եւ որ մարդն իբրեւ փիլիսոփա պետք է լինի ոչ թե ինտելեկտի, այլեւ ստեղծարարության հանդեպ կենդանի կամքի կրող» (Ռ. Կրոներ):

«Ստեղծարար էվոլյուցիա» աշխատության մեջ համընդհանուր էվոլյուցիան դիտարկվում է իբրեւ սաղմի զարգացման ընթացք, իսկ այդ սաղմը ոգին է: Էվոլյուցիան աշխարհում ոչ թե մատերիայի, այլ ոգու էվոլյուցիա է: Էվոլյուցիոն գործընթացները կարող են հայտնվել շրջապտույտի մեջ, եթե մատերիայի դիմադրությունը գերազանցի կենսական մղմանը (մատերիան դիտվում է իբրեւ «կենսական մղումի կանգառի պահ»): Բայց եւ ստեղծարարության տանող ինտուիցիան կանխում է շրջապտույտը՝ դառնալով առաջմղիչ գործոն:

«Բերգսոնի փիլիսոփայությունն այսօր հիշվում է գլխավորապես իր իմացաբանական դրույթների եւ էվոլյուցիայի հասկացության առիթով: Հետաձիգ հայացքին Բերգսոնը ներկայանում է որպես իր ժամանակի զավակ, եւ միայն խոր ուսումնասիրությունը կարող է նրա փիլիսոփայության ակտուալ արժեքը զատել պատմական արժեքից», ասվում է գրքի առաջաբանում:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Արա Հակոբյանն առայժմ Եվրոպայում ամենաարդյունավետն է

Ինչպես հայտնի է, մարզական հանդեսների եվրոպական ընկերակցությունը, որի կազմում ընդգրկված են հեղինակավոր մի շարք մարզական թերթեր ու ամսագրեր, սահմանել է Եվրոպայի լավագույն ռմբարկուի համար «Ոսկե խաղակոշիկ» մրցանակը: Այն ամեն տարի շնորհվում է հատուկ հաշվարկով լավագույնը ճանաչված ֆուտբոլիստին: Հաշվի են առնվում եվրոպական երկրների ազգային առաջնություններում խփված գոլերը, որոնք բազմապատկվում են տվյալ երկրի գործակցով: Նման եղանակով որոշվում է Եվրոպայի ամենաարդյունավետ ֆուտբոլիստը: Ազգային առաջնություններն ըստ իրենց խաղամակարդակների բաշխվել են երեք կարգի: Ամենաբարձր կարգն ունեն Անգլիան, Իտալիան, Իսպանիան, Գերմանիան եւ Ֆրանսիան: Նրանց վարկանիշը հավասար է 2-ի: Մի շարք երկրների (Հոլանդիա, Ավստրիա, Նորվեգիա, Ռուսաստան, Շոտլանդիա եւ այլն) վարկանիշը 1,5 է: Մնացած երկրները, որոնց թվում է նաեւ Հայաստանը, ունեն 1-ի հավասար վարկանիշ: Հենց այս հանգամանքը հնարավորություն չի ընձեռում հայ ֆուտբոլիստներին, որոնք աչքի են ընկնում բարձր արդյունավետությամբ, հավակնել մրցանակին: Թեեւ ինչպես անցյալ տարի, այս մրցաշրջանում էլ առայժմ ամենաարդյունավետ ֆուտբոլիստների ցանկը գլխավորում է Հայաստանի ներկայացուցիչը` առաջնության լավագույն ռմբարկու, «Բանանցի» 23-ամյա հարձակվող Արա Հակոբյանը: Արան դեռ բավական ժամանակ կգլխավորի լավագույնների ցանկը, քանի որ Հայաստանի առաջնությունն արդեն ավարտվել է, իսկ եվրոպական մի շարք առաջատար երկրներում առաջնություններն անցկացվում են աշուն-գարուն մրցա-

կարգով եւ ավարտվելու են հաջորդ տարվա հունիսին: Այնպես որ, այդ երկրների ֆուտբոլիստները դեռեւս շատ հանդիպումներ պիտի անցկացնեն եւ հնարավորություն ունեն բարելավելու իրենց ցուցանիշները: Այսօրվա դրությամբ ընթացքի մեջ գտնվող առաջնությունների մասնակից ֆուտբոլիստներից լավագույն արդյունքն ունի գերմանական «Բրեմենի» բրազիլացի հարձակվող Այլտոնը (28 միավոր):

Նշենք, որ մերձբալթյան երկրների առաջնությունները եւս ավարտվել են: Այդ երկրներում էլ Հայաստանի նման առաջնություններն աչքի են ընկնում բարձր արդյունավետությամբ: Սակայն ամեն դեպքում Արա Հակոբյանի ցուցանիշն առանձնանում է: Հայ ֆուտբոլիստն ընթացիկ մրցաշրջանում աչքի ընկավ աննախադեպ արդյունավետությամբ` 24 հանդիպումներում խփելով 45 գնդակ: Նրա ցուցանիշն ավելի բարձր կլիներ, եթե նա մասնակցեր առաջնության բոլոր 28 խաղերին, մասնավորապես «Արարատի» հետ ավարտական տուրի հանդիպմանը: Բացի այդ, նա չիրացրեց նաեւ 11 մ 2 հարված: Հետաքրքրական է, որ նրա եղբայրը` Արամ Հակոբյանն էլ առայժմ արդյունավետ ֆուտբոլիստների թվում է: Այսօրվա դրությամբ «Ոսկե խաղակոշիկի» հավակնորդների ցանկն այսպիսին է.

Ֆուտբոլիստը	Ակումբը	Երկիրը	Գոլ	Գործ.	Միավոր
Արա Հակոբյան	«Բանանց»	Հայաստան	45	1	45
Տոյ Համրե	«Ֆլորա»	Էստոնիա	39	1	39
Վիկտոր Դոբրեցով	«Մետալուրգ»	Լատվիա	36	1	36
Այլտոն	«Վերդեր»	Գերմանիա	14	2	28
Ռոլանդ Կոլման	ԳԱԿ	Ավստրիա	18	1,5	27
Գիրտս Կառլսոն	«Մետալուրգ»	Լատվիա	26	1	26
Ալան Շիրեր	«Նյուքասլ»	Անգլիա	13	2	26
Ջիբրիլ Սիսե	«Օսեր»	Ֆրանսիա	13	2	26
Հարալդ Բրատբակ	«Ռոզենբորգ»	Նորվեգիա	17	1,5	25,5
Անդրեյ Շեւչենկո	«Միլան»	Իտալիա	12	2	24
Մարտին Մաքս	«Հանզա»	Գերմանիա	12	2	24
Ռոնալդո	«Ռեալ»	Իսպանիա	12	2	24
Մաթեյա Կեժման	«Էյնդհովեն»	Հոլանդիա	15	1,5	22,5
Ֆրոդ Յոնսեն	«Ռոզենբորգ»	Նորվեգիա	15	1,5	22,5
Մարիս Վերպակովսկի	«Սկոնտո»	Լատվիա	22	1	22
Անդրեյ Կոժլով	ՏՎՄԿ	Էստոնիա	22	1	22
Նիկլաս Սկուգ	«Մալմո»	Շվեդիա	22	1	22
Ռուդ վան Նիստելռոյ	«Մանչեսթր յուն.»	Անգլիա	11	2	22
Արամ Հակոբյան	«Բանանց»	Հայաստան	21	1	21
Ինգեմար Տիվեր	ՏՎՄԿ	Էստոնիա	21	1	21

«Բոլտոնը» Ճամայկայից դարպասապահ է հրավիրում

Անգլիական «Բոլտոնի» կազմում փորձաշրջան է անցնում Ճամայկայի ազգային հավաքականի եւ «Վիլեջ յունայթեդ» թիմի դարպասապահ Դոնովան Ռիկետսը: Ամենայն հավանականությամբ, նա հաջորդ շաբաթ պայմանագիր կկնքի «Բոլտոնի» հետ եւ արդեն հունվարին կարող է պաշտպանել թիմի դարպասը: Ներկայումս «Բոլտոնում» երկու դարպասապահ են հայտավորված` Յուսի Յասկելայնենը եւ Քեւին Պուլը, ընդ որում վերջինս արդեն 40-ն անց է: Ուստի ակումբին անհրաժեշտ է եւս մեկ դարպասապահ: Թիմի գլխավոր մարզիչ Սեմ Էլերդայսը կատարել է իր ընտրությունը` հրավիրելով Ճամայկայի հավաքականի դարպասապահին: Նա մի քանի անգամ ներկա է գտնվել Ճամայկայի հավաքականի ընկերական մրցախաղերին, ինչպես նաեւ դիտել է Ռիկետսի մասնակցությամբ հանդիպումների տեսագրությունները:

Ֆուտբոլիստները դիմեցին հացադուլի

Հոնդուրասի առաջին դիվիզիոնի «Ռեալ Պատեպլումա» թիմի ֆուտբոլիստներն ի նշան բողոքի հացադուլ են հայտարարել: Թիմի 18 ֆուտբոլիստներ, որոնց թվում են նաեւ բրազիլացի, արգենտինացի եւ կոլումբիացի լեգեոներներ, Սան Պեդրո Սուլե քաղաքում գտնվող ակումբի նստավայրի մոտ հացադուլի են նստել: Պատճառն այն է, որ ակումբի ղեկավարությունը թիմի ֆուտբոլիստներին արդեն 4 ամիս աշխատավարձ չի վճարել: Ընդհանուր պարտքը կազմում է 42 հազար 325 դոլար: Ակումբի նախագահ Մարիո Պրետոն ավտոմոբիլի վաճառքից գոյացած 11 հազար դոլարն առաջարկել էր վճարել ֆուտբոլիստներին, սակայն վերջիններս հրաժարվել էին` նախընտրելով դիմել հացադուլի:

Լեռնադահուկային սպորտին վտանգ է սպառնում

Մոլորակի կլիմայի ընդհանուր տաքացման հետեւանքով 21-րդ դարում լեռնադահուկային սպորտին մեծ վտանգ է սպառնում: ՄԱԿ-ի հովանու ներքո տարբեր երկրներից կազմված գիտական խմբի ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ կլիմայի տաքացման հետեւանքով ձյան քանակը լեռներում հետզհետե նվազում է: Դա մոտ ապագայում կարող է հանգեցնել նրան, որ լեռնադահուկային սպորտի համար նախատեսված մի շարք առողջարանային կենտրոններ Շվեյցարիայում, Ֆրանսիայում, Իտալիայում, Ավստրիայում եւ ԱՄՆ-ում դադարեն գոյություն ունենալուց: Հնարավոր ելքերից մեկը նման կենտրոնների կառուցումն է ավելի բարձրադիր վայրերում, սակայն դա կապված է մեծ ծախսերի հետ եւ հնարավոր է բերի գների աճին զբոսաշրջության ոլորտում: Հիմնահարցի լուծում չէ նաեւ արհեստական ձյան օգտագործումը:

Զախովիչն այլեւս հավաքականում չի խաղա

Սլովենիայի ազգային հավաքականի կիսապաշտպան Զլատկո Զախովիչը վճռել է ավարտել ելույթներն ազգային թիմի կազմում: Լյուբլյանայի «Դելո» թերթին տված հարցազրույցում ֆուտբոլիստը նշել է, որ այդ հարցով խորհրդակցել է հավաքականի գլխավոր մարզչի հետ եւ վերջնական որոշում է ընդունել այլեւս ազգային հավաքականի մարզաշապիկով խաղադաշտ դուրս չգալ: Վերջին անգամ նա ազգային հավաքականում հանդես էր եկել նոյեմբերին Խորվաթիայի ընտրանու հետ անցումային խաղում: 33-ամյա ֆուտբոլիստն ազգային հավաքականի կազմում անցկացրած խաղերի քանակով հանդիսանում է ռեկորդակիրը: Նա անց է կացրել 77 խաղ, որոնցում խփել է 34 գնդակ, որը նույնպես ռեկորդ է: Վերջին տարիներին Զախովիչը համարվում էր Սլովենիայի լավագույն ֆուտբոլիստը: Զախովիչն ազգային հավաքականի կազմում մասնակցել է Եվրոպայի 2000 թ. առաջնության եզրափակիչին, Ճապոնիայում եւ Կորեայում կայացած ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության ընտրական եւ եզրափակիչ մրցումներում: Ներկայումս Զախովիչը հանդես է գալիս Լիսաբոնի «Բենֆիկայում»:

Հայ թենիսիստները 100 լավագույնների ցանկում

Պրոֆեսիոնալ թենիսիստների ընկերակցությունը հրապարակել է մրցաշրջան-2003-ի արդյունքներով աշխարհի 100 լավագույն թենիսիստների եւ թենիսիստուհիների ցուցակը: Մրցաշրջան-2003-ում բոլորից հաջող հանդես եկավ եւ առավելագույն քանակի վարկանիշային միավորներ վաստակեց ամերիկացի թենիսիստ Էնդի Ռոդիկը` 907: Նա էլ գլխավորում է լավագույնների ցուցակը: 100 լավագույն թենիսիստների ցանկում են հայ երկու մարզիկներ: Արգենտինահայ Դավիթ Նալբանդյանն ընթացիկ մրցաշրջանում էլ հաջող մրցելույթներ ունեցավ եւ տեղ է զբաղեցրել լավագույն տասնյակում: Դավիթը 412 միավորով ընթանում է 8-րդ տեղում: Նախորդ տարվա համեմատ զգալի առաջընթաց է արել Սարգիս Սարգսյանը` Հայաստանի թենիսիստների առաջատարը: Սարգիսը հատկապես հաջող մրցելույթներ ունեցավ Մոսկվայում կայացած «Կրեմլի գավաթի» եւ Սանկտ Պետերբուրգի մրցաշարերում, որտեղ հասավ մինչեւ եզրափակիչ: Սարգիսը 190 միավորով վարկանիշային ցուցակում 39-րդ տեղում է:

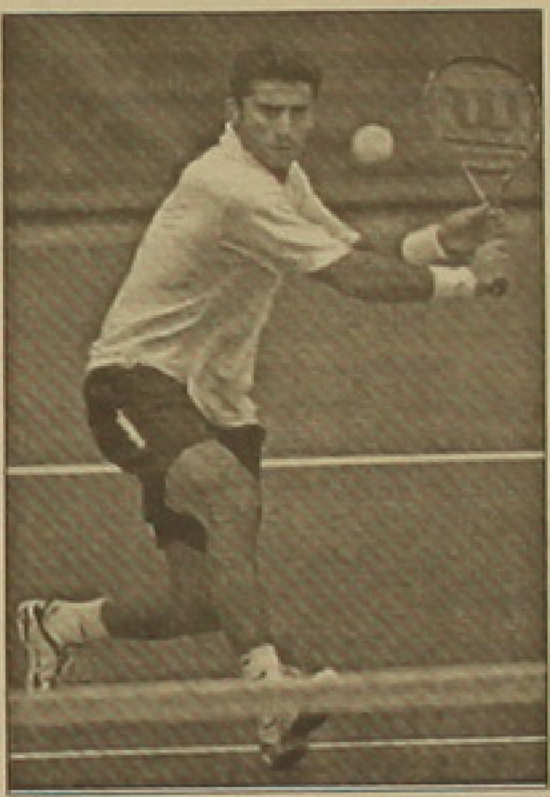

Կանանց առաջատարը բելգիացի թենիսիստուհի Ժյուստին Էնենն է: Դիրքերը զգալիորեն զիջել են Սերենա քույրերը: Դրա պատճառը վնասվածքներն են, որոնց պատճառով նրանք ստիպված էին բաց թողնել մի քանի մրցաշարեր: 100 լավագույնների ցանկում տեղ է զբաղեցրել Շվեյցարիայում բնակվող մեր հայրենակցուհի Մարի-Գայանե Միքայելյանը: Նա 548 միավորով 66-րդ տեղում է:

Ահա լավագույն տասնյակները.

Կանայք

1.	Ժյուստին Էնեն	Բելգիա	6628
2.	Կիմ Կլիյստերս	Բելգիա	6553
3.	Սերենա Ուիլյամս	ԱՄՆ	3916
4.	Ամելի Մորեսմո	Ֆրանսիա	3194
5.	Լինդսեյ Դեւենպորտ	ԱՄՆ	2990
6.	Ջենիֆեր Կապրիատի	ԱՄՆ	2766
7.	Անաստասիա Միսկինա	Ռուս.	2581
8.	Ելենա Դեմենտեւա	Ռուս.	2383
9.	Չանդա Ռուբին	ԱՄՆ	2328
10.	Այի Սուգիյամա	Ճապոնիա	2235

Տղամարդիկ

1.	Էնդի Ռոդիկ	ԱՄՆ	907
2.	Ռոջեր Ֆեդերեր	Շվեյցարիա	875
3.	Խուան Կառլոս Ֆեռերո	Իսպ.	841
4.	Անդրե Ագասի	ԱՄՆ	685
5.	Գիլյերմո Կորիա	Արգենտինա	666
6.	Ռայներ Շուտլեր	Գերմանիա	641
7.	Կառլոս Մոյա	Իսպանիա	456
8.	Դավիթ Նալբանդյան	Արգենտ.	412
9.	Մարկ Ֆիլիպուսիս	Ավստրալ.	323
10.	Սեբաստիան Գրոժան	Ֆրանսիա	322

Աբրամովիչն ամենահարուստ մարդն է ֆուտբոլում

Բրիտանական Four Four Two մարզական հանդեսը հրապարակել է ֆուտբոլի հետ կապ ունեցող աշխարհի ամենահարուստ 100 մարդկանց ցուցակը, որը գլխավորում է ռուս գործարար, Չուկոտկայի նահանգապետ, անգլիական «Չելսիի» սեփականատեր Ռոման Աբրամովիչը: Նրա ունեցվածքը գնահատվում է 5,5 մլրդ ֆունտ ստեռլինգ: Սակայն այդ ցուցակում առավել մեծ ներկայացուցչություն ունի «Մանչեսթր յունայթեդը» (13 հոգի): Ցուցակում տեղ է գրավել այդ թիմի գլխավոր մարզիչ Ալեքս Ֆերգյուսոնը: Նա միակ մարզիչն է այդ ցանկում: Ամենահարուստ 9 ֆուտբոլիստներից 3-ը` Ռոյ Քինը, Ռիո Ֆեռդինանդը եւ Ռայան Գիգզը եւս «Մանչեսթր յունայթեդից» են: Այդ ցանկում տեղ է զբաղեցրել նաեւ Անգլիայի չեմպիոնի նախկին խաղացող Դեւիդ Բեքհեմը:

Միաժամանակ բրիտանական London Evening Standart թերթի ինտերնետային սայթում քվեարկություն է սկսվել Լոնդոնի «Տարվա մարդ» մրցանակի դափնեկրին որոշելու համար: Հավակնորդների թվում է նաեւ Ռոման Աբրամովիչը: Այնպես որ, բացառված չէ, որ այդ մրցանակաբաշխությունում էլ հաղթող ճանաչվի ռուս գործարարը: Արդյունքները կամփոփվեն դեկտեմբերի 16-ին:

Շտոլցերը ցանկանում է հեռանալ «Ֆուլհեմից»

Լատվիայի հավաքականի հարձակվող Անդրեյ Շտոլցերը, որը ժամանակին հանդես է եկել Ռիգայի «Սկոնտոյում», Դոնեցկի «Շախտյորում» ու Մոսկվայի «Սպարտակում», հնարավոր է հեռանա Լոնդոնի «Ֆուլհեմից»: Պատճառն այն է, որ նա ընթացիկ մրցաշրջանում թիմի կազմում դեռեւս խաղադաշտ դուրս չի եկել: 29-ամյա ֆուտբոլիստին, որն ազգային հավաքականի խաղացող է, ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնությանը նախապատրաստվելու համար շատ է անհրաժեշտ խաղային պրակտիկան: Իսկ «Ֆուլհեմի» հիմնական կազմում ընդգրկվելու հույս նա այլեւս չունի: Ուստի իր գործակալների միջոցով ֆուտբոլիստը խնդրել է ակումբի ղեկավարությանը թույլատրել տեղափոխվել այլ թիմ: Ամենայն հավանականությամբ, անգլիական ակումբը չի խոչընդոտի նրա տեղափոխմանը: Շտոլցերսով ներկայումս հետաքրքրվում են դանիական, ավստրիական եւ ռուսական թիմերը:

Ռայմոնդը վերադառնում է մեծ ֆուտբոլ

Հոլանդական «Վալվեյկը» պայմանագիր է կնքել 40-ամյա դարպասապահ Ռայմոնդ վան դեր Գաուվի հետ, որն արդեն պատրաստվում էր հրաժեշտ տալ մեծ ֆուտբոլին: «Մանչեսթր յունայթեդում» Պետեր Շմեյխելի բազմամյա փոխարինողն այսպիսով կես տարվա ընդմիջումից հետո կրկին մեծ ֆուտբոլ է վերադառնում:

«Վալվեյկում» շտապ կարգով դարպասապահի կարիք զգացվեց, երբ Վիլկո դե Ֆոգտը վնասվածքի պատճառով մինչեւ մրցաշրջանի ավարտը շարքից դուրս եկավ: Թիմը մնաց մեկ դարպասապահով: Հոլանդական ակումբը մտադիր էր թիմ հրավիրել Մոսկվայի «Սպարտակի» մարոկցի դարպասապահ Աբդելիլ Բագիին, սակայն ընտրությունը կանգ առավ Ռայմոնդ վան դեր Գաուվի վրա: Վերջինս թիմի կազմում մի քանի պարապմունքից հետո պայմանագիր կնքեց «Վալվեյկի» հետ: Սա փորձառու դարպասապահի երկրորդ վերադարձն է մեծ ֆուտբոլ: 1996 թ. Ռայմոնդը, որն ավելի քան 300 խաղ էր անցկացրել «Գոու էխեդ» եւ «Վիտես» թիմերում, որոշել էր ավարտել ելույթները, սակայն մի քանի ամիս անց փոխեց վճիռը եւ տեղափոխվեց «Մանչեսթր յունայթեդ», որի կազմում հինգ մրցաշրջան անցկացրեց:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԲ խորհրդի նիստում

Կենտրոնական բանկի խորհուրդը դեկտեմբերի 9-ի նիստում, որը վարում էր բանկի նախագահ Տ.Սարգսյանը, հաստատեց Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման թիվ 14, 29, 35, 38, 40, 19, 26 ստանդարտները բանկերի եւ այլ ֆինանսական հաստատությունների համար, «ՀՀ ԿԲ հաշվապահական հաշվառման վարման կանոնները» ձեռնարկի «ՀՀ ԿԲ ֆինանսական հաշվետվության եւ միջանկյալ ֆինանսական հաշվետվությունների տարրերը, կազմման մեթոդիկան եւ ներկայացումը» գլուխը եւ «ՀՀ ԿԲ կողմից իրականացվող արժութային սվոփ գործարքի հաշվապահական հաշվառման կարգը»:

Խորհուրդը հավանություն տվեց «Արժույթի միջազգային հիմնադրամի սկզբունքների տարածման հատուկ չափորոշիչին» ՀՀ անդամակցության շրջանակներում ՀՀ ԿԲ մեթոդաբանություններին:

ԿԲ խորհուրդը փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարեց «Աբոնենտների կողմից CBANet միջբանկային համակարգչային ցանցի եւ էլեկտրոնային վճարումների համակարգի օգտագործման անվտանգության ապահովման եւ տեխնիկական վտանգների նվազեցման պարտադիր պահանջները հաստատելու մասին» որոշման մեջ, ինչպես նաեւ լրացումներ կատարեց «ՀՀ ԿԲ հաշվապահական հաշվառման հաշիվների պլանում» եւ «ՀՀ ԿԲ խորհրդի աշխատանքի կանոնակարգում»:

ԿԲ կառավարման բարձրագույն մարմինը հավանություն տվեց «Վճարահաշվարկային համակարգի եւ վճարահաշվարկային կազմակերպությունների մասին», «ՀՀ հարկաբյուջետային օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին», «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին», «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին», «Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունների մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին հոդվածում փոփոխություն կատարելու մասին», ««Բանկերի եւ բանկային գործունեության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Իրավաբանական անձանց, իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող ձեռնարկությունների եւ անհատ ձեռներեցների անվճարունակության (սնանկացման) եւ ֆինանսական առողջացման մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին», «Վարկային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին», «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերին, որոնք սահմանված կարգով կուղարկվեն ՀՀ կառավարություն:

ԿԲ խորհրդի հավանությանն արժանացան նաեւ «ՀՀ պետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի թողարկման պայմանները», «ՀՀ պետական միջին ժամկետայնության մասնակի մարումներով արժեկտրոնային պարտատոմսերի թողարկման պայմանները», «ՀՀ պետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի տեղաբաշխման, շրջանառության եւ մարման սպասարկման կարգը», եւ «ՀՀ պետական միջին ժամկետայնության մասնակի մարումներով արժեկտրոնային պարտատոմսերի տեղաբաշխման, շրջանառության եւ մարման սպասարկման կարգը», որոնք եւս կներկայացվեն ՀՀ կառավարությանը:

ԿԲ խորհուրդը որոշեց հրապարակել 2003թ. երրորդ եռամսյակի «Բանբերը»:

Խորհուրդը որոշեց արտարժույթի առք ու վաճառքի լիցենզիա տրամադրել «Արտիգրոս» ՍՊԸ փոխանակման կետին, թույլատրել «Աէրոֆոտ» ՍՊԸ փոխանակման կետին եւ «Արղիմեքոֆ» ՍՊԸ փոխանակման կետին այլ վայրերում եւս արտարժույթի առք ու վաճառքով զբաղվել:

Տեղեկացնում ենք նաեւ, որ ՀՀ ԿԲ-ում գրանցվել է «Սոէկսիմբանկ» ՓԲԸ-ի հասցեափոխությունը. Երեւան, Մհեր Մկրտչյան 12 հասցեով:

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-2020
ՄՐՑՈՒՅԹ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ 2020 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

ARMENIA 2020

«Հայաստան 2020» հասարակական ոչ առեւտրային ծրագիրը հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ նոմինացիաներում.

1.	Ակնարկ	1,000.00 ԱՄՆ դոլար
2.	Հոդվածների / հրապարակումների շարք	2,000.00 ԱՄՆ դոլար
3.	Տեսաէտյուդների / հեռուստատեսային թոք-շոուների շարք	3,000.00 ԱՄՆ դոլար
4.	Սցենար	5,000.00 ԱՄՆ դոլար

Մենք փնտրում ենք նոր ինքնատիպ պատկերացումներ այն մասին, թե ինչպիսին կլինի Հայաստանը 20 տարի անց: Մրցույթին ներկայացվող ակնարկը, հոդվածը, հեռուստաէտյուդը կամ սցենարը պետք է պատկերի կամ նկարագրի սովորական հայ մարդու առօրյան մոտ ապագայում այն փոփոխությունների ներքո, որոնք հավանական են պետության տնտեսական, քաղաքական, հասարակական, մշակութային, կրոնական ոլորտներում արտաքին եւ ներքին փոփոխությունների շնորհիվ: Ներկայացվող բոլոր նյութերը պետք է հիմնվեն «Հայաստան 2020» ծրագրի շրջանակներում իրականացված հետազոտությունների արդյունքների եւ մշակված 4 հիմնական սցենարների վրա: Նշված նյութերը տեղադրված են ծրագրի ինտերնետային էջում՝ www.armenia2020.org, հայերեն, ռուսերեն եւ անգլերեն լեզուներով:

Պահանջներ եւ կանոններ

Ընդհանուր պահանջներ.

- Նյութերը կարող են ներկայացվել հայերեն, ռուսերեն կամ անգլերեն լեզուներով, հայ կամ օտարերկրյա անհատների, հայկական կամ օտարերկրյա կազմակերպությունների, Հայաստանի քաղաքացիների եւ արտասահմանցիների կողմից;
- Եթե նախքան մրցույթին մասնակցելը նյութն արդեն տպագրվել, հրապարակվել կամ հեռարձակվել է, ապա ներկայացված նյութում պարտադիր պետք է նշվի լրատվամիջոցի անվանումը, հրապարակման կամ հեռարձակման ամսաթիվը, տպագրված նյութի վերնագիրն ու համարը;
- «Հայաստան 2020» ծրագիրն իրավունք է վերապահում ընդունելու, մերժելու եւ խմբագրելու մրցույթին ներկայացված նյութերը;
- Ներկայացված նյութերը չեն վերադարձվելու;
- Մրցանակները չեն կարող փոխանցվել այլ անձանց;
- Ստացված նյութերի բովանդակությունը ենթակա չէ քննարկման դիմողի եւ ծրագրի ներկայացուցչի միջեւ;
- Պլագիատի հայտնաբերման դեպքում նյութը չի ընդգրկվելու մրցույթում: Բոլոր հղումները պետք է պահպանվեն եւ ներկայացվեն;
- Ներկայացվող նյութը պետք է լինի բնօրինակ, նրանում ընդգրկված փաստերը՝ ստույգ եւ ճշված: Նյութի հրապարակումը չպետք է խախտի որեւէ անհատի կամ կազմակերպության հեղինակային իրավունքը;
- Բոլոր ներկայացված նյութերը եւ դրանց հրապարակման իրավունքը պատկանում է «Հայաստան 2020» ծրագրին: Նյութերը կարող են օգտագործվել, խմբագրվել եւ մեջբերվել գովազդային կամ այլ նպատակներով, ներառյալ՝ տեղադրվել ինտերնետային էջի վրա (www.armenia2020.org) առանց հեղինակների համաձայնության կամ դրամական պարգեւատրման: «Հայաստան 2020» ծրագիրն իրավունք է վերապահում օգտագործելու մրցույթի հաղթող ճանաչված անձանց կամ կազմակերպությունների անուններն ու հասցեները մրցույթին առնչվող գովազդային նյութերում, առանց զգուշացման, հեղինակի թույլտվության կամ դրամական փոխհատուցման, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա արգելված է օրենքով;
- «Հայաստան 2020» ծրագիրն իրավունք է վերապահում փոփոխելու, լրացնելու կամ չեղյալ համարելու մրցույթի կանոնները անհրաժեշտության դեպքում:

Ա. Ակնարկ

- Մրցույթին կարող են մասնակցել 2003թ. նոյեմբերի 1-ի դրությամբ 16 տարեկան բոլոր անձինք; նախընտրությունը տրվելու է ԲՈՒՀ-երի ուսանողներին եւ ասպիրանտներին;
- Ակնարկը պետք է պարունակի ոչ ավել քան 1500-2500 բառ (3-5 էջ, առաջարկվող տառատեսակը՝ Times New Roman 12);
- Ակնարկին կից առանձին էջի վրա պետք է նշվի հեղինակի անունը, տարիքը, ուսումնական հաստատության հասցեն ու բաժինը, ինչպես նաեւ հեղինակի հասցեն ու հեռախոսահամարները;
- Ընդունվում են նաեւ մեկից ավելի հեղինակ ունեցող նյութեր:

Բ. Հոդված/հրապարակումների շարք

- Մրցույթին կարող են մասնակցել լրագրողներ, որոնք աշխատում են լրիվ կամ կես դրույքով որեւէ հայկական կամ արտասահմանյան օրաթերթում, ամսագրում, խմբագրությունում, ինտերնետային ամսագրում: Կարող են դիմել նաեւ անկախ լրագրողներ;
- Հոդվածը կարող է նախկինում հրապարակված լինել գրքում, այլ տպագրանյութում կամ ինտերնետում:
- Նյութին կից առանձին էջի վրա պետք է ներկայացվի հեղինակի անունը, հասակը, հասցեն, հեռախոսի համարը, էլ. փոստի հասցեն, նախկին տպագրման ամսաթիվը, տպագրված նյութի անունը եւ պարբերականի անունը:

Գ. Տեսաէտյուդների/թոք-շոուների շարք

- Մրցույթին կարող են մասնակցել ընկերություններ կամ անհատներ, որոնք աշխատում են լրիվ կամ կես դրույքով հեռուստատեսության ոլորտում Հայաստանում կամ արտասահմանում;
- Տեսաէտյուդները/թոք-շոուները կարող են նախկինում ցուցադրված լինել ցանկացած հեռուստաալիքով, Հայաստանում կամ արտասահմանում;
- Ներկայացվող նյութերի ծավալը չի սահմանափակվում;
- Նյութերը պետք է ներկայացվեն NTSC/PAL ֆորմատով, VHS, DVD կամ CD-ROM(PC) կրիչներով;
- Ներկայացված հոլովակները, դիսկերը, պետք է ունենան պիտակ, որի վրա նշված պետք է լինի նյութի անվանումը, հեղինակի անունը, հասցեն, հեռախոսահամարը, էլ. փոստի հասցեն, եւ նախկինում ցուցադրման դեպքում՝ ցուցադրման տվյալները:

Դ. Սցենար

- Մրցույթին կարող են մասնակցել ընկերություններ կամ անհատներ, որոնք աշխատում են լրիվ կամ կես դրույքով հեռուստատեսության ոլորտում Հայաստանում կամ արտասահմանում, կամ այլ հեղինակներ/գրականագետներ/լրագրողներ;
- Սցենարը կարող է պատրաստ լինել դերակատարների եւ նկարահանող խմբի կողմից որպես վերջնական ուղեցույց օգտագործվելու համար;
- Սցենարների հետ պետք է ներկայացվի հակիրճ ամփոփագիր (1 կամ 2 էջ), որտեղ պետք է մանրամասն ներկայացվեն նկարահանման վայրի, դերակատարների եւ սցենարային պատմության մասին տվյալները;
- Սցենարները պետք է լինեն դիմողների սեփական աշխատանքը: Եթե սցենարները հիմնվում են ադապտացված նյութերի վրա, որոնք չեն հանդիսանում հասարակական օգտագործման առարկա, ապա դիմողը պետք է ներկայացնի վկայություն այդպիսի ադապտացիաներ կատարելու իր իրավունքի մասին;
- Սցենարները չպետք է նախկինում վաճառված, գնված կամ արտադրված լինեն;
- Ընդունվում են սցենարներ ֆիլմի ցանկացած ժանրի համար (պատմողական, վավերագրական, անիմացիոն, եւ այլն):

Մրցույթի մասնակիցները սույնով համաձայնում են, որ ներկայացված աշխատանքները չեն խախտում ՀՀ կամ այլ երկրի օրենքների պահանջները հեղինակային իրավունքի եւ արտոնագրերի մասին, չեն պարունակում որեւէ նյութ որը կարող է հիմք հանդիսանալ «Հայաստան 2020» ծրագրի դեմ իրավունքների խախտման վերաբերյալ հայցերի, ռոյալթի վճարման հայցերի կամ պայմանագրերի խախտման հայցերի ներկայացման համար, կամ ցանկացած այլ պահանջների կամ հայցերի ներկայացման համար: Մասնակիցները սույնով համաձայնում են, որ նրանք տրամադրված նյութերի հանդեպ ունեն բացառիկ իրավունք ներկայացնելու այդ նյութերը «Հայաստան 2020» ծրագրին: Մասնակիցները սույնով անվերապահորեն համաձայնում են զերծ պահել «Հայաստան 2020» ծրագիրը, նրա համակարգող խորհուրդը, աշխատակիցներին, մրցույթի վերաբերյալ վճիռ կայացնող անձանց, գործընկերներին ցանկացած եւ բոլոր պահանջներից, հայցերից, բողոքներից, գործողություններից, պարտավորություններից, դատական վարույթներից, կորուստներից, ծախսերից ներառյալ իրավական ծախսերը, որոնք կարող են առաջանալ ցանկացած եւ բոլոր հայցերից կամ երրորդ անձանց կողմից ներկայացված հայցերից տրամադրված նյութերի վերաբերյալ: Մասնակիցները սույնով ընդունում են, որ սույն մրցույթի կազմակերպիչները չեն կարող պատասխանատու լինել ներկայացված նյութերի անզգույշ վնասի կամ կորուստի համար: Վնասի կամ կորուստի դեպքում «Հայաստան 2020» ծրագիրը, իր կազմակերպիչները եւ հովանավորները պատասխանատու չեն: Մասնակիցները սույնով ընդունում են, որ «Հայաստան 2020» ծրագիրը կարող է ներկայացնել նյութերը եւ/կամ դրանց հատվածները հանրային տեղեկատվության եւ տարածման նպատակներով եւ/կամ հրապարակել եւ տարածել ներկայացված նյութերը համաձայն վերը նշված պայմանների:

Բոլոր նյութերը պետք է ստացված լինեն «Հայաստան 2020» ծրագրի կողմից (Փոստային արկղ «Հայաստան 2020», Ֆեդէքս, Մաշտոցի պ. 40, բն. 35, 375009, Երեւան, ՀՀ կամ էլ. փոստ. award@armenia2020.org) ոչ ուշ քան 2004թ. մարտի 31-ը: Նյութերը անձամբ առաքելու դեպքում կարող եք պահանջել ստացական: Մրցույթի արդյունքների մասին տեղեկացվելու են միայն հաղթողները:

For Your Internal News of Armenia Log on to

www.azg.am

In Armenian, Russian, English and Turkish

Արտակարգ թերթ

«Արտակարգ թերթը» առաջինն ու միակը Հայաստանում, որի առաքելությունը բնական ու տեխնածին, սոցիալական ու էկոլոգիական տարաբնույթ աղետները դիմակայելու՝ բնակչության, նաեւ կառավարման մարմինների պատրաստվածության աստիճանի բարձրացումն է:

Նրանց համար, ովքեր ցանկանում են.

- սովորել ուրիշների սխալների վրա,
- ովքեր ցանկանում են իմանալ, թե ինչ վտանգներ են սպառնում իրենց երկրին, մարզին, համայնքին, ընտանիքին, հենց իրենց, ինչպես դրանք կանխել կամ գոնե մեղմել հետեւանքները,
- սովորել կենսաապահովման հիմունքները, հաղթահարել սթրեսները, վախն ու խուճապը, կոփել կամքն ու կորովը,
- ծանոթանալ օպերատիվ ծառայությունների քրոնիկոնին (1-01, 1-02, 1-03, 1-04...), հրդեհներ, հանցագործություններ, վթարներ, արտակարգ իրավիճակներ... ինչպես նաեւ կառավարման մարմինների ձեռնարկած քայլերին, մշակած գործողություններին, բնակչության վարքականոններին:

«Արտակարգ թերթը» կարող է դառնալ ձեր բարեկամը, առօրյա հոգսերին հաղորդակից ու վտանգներից հեռու պահող հուսալի ուղեցույցը:

Բաժանորդագրության համար դիմել՝ «Արտակարգ ալիք լրատվական կենտրոն» Պուշկինի 25, հեռ. 56-76-56, 53-73-42:

www. emergency.am, e-mail: tert@emergency.am:

Կարող եք բաժանորդագրվել նաեւ «Հայփոստի» (դասիչ՝ 11100) ու «Հայմամուլի» (դասիչ՝ 69392) բաժանմունքներում:

ԿՈՐԵԼ Է

Հակոբ Հովսեփի Գազազյանի՝ 1977 թ. ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի եւ էլեկտրոնիկայի ֆակուլտետի, N. 9-1N003357 դիպլոմը:

Համարել անվավեր:

ԿՈՐԵԼ Է

Կոտայքի մարզի Բալահովիտ գյուղի «Ժորա Վիրաբյան» կոոպերատիվի կնիքը, կոդ՝ 03520675:

Համարել անվավեր:

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 10.12.2003 թ. ժ. 9.00-ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	568.01	562.30	573.70
EUR	1	եվրո	696.27	692.10	700.40
RUR	1	ռուս. ռուբլի	19.22	18.10	20.40

Գովազդի համար զանգահարել՝ 58-24-83

«Ազգ» տպագրատուն, Երեւան, Բաղրամյան 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության 9. 12. 2003 Գինը՝ 100 դրամ